Gemeente Haarlem

Nota van beantwoording

Omgevingsvisie Haarlem

4 oktober 2021

[Naam]
Programma- & Gebiedsmanagement

Omgevingsvisie Haarlem - verwerking ter inzage legging

De Ontwerp-Omgevingsvisie Haarlem heeft ter inzage gelegen van 7 juni tot en met 19 juli 2021. Dit overzicht bevat een lijst van de indieners die een inspraakreacties hebben gegeven, het inhoudelijke commentaar op de Ontwerp-Omgevingsvisie en het antwoord van het college op dit commentaar.

Inhoudssopgave

Inhoudelijk commentaar op de Ontwerp-Omgevingsvisie Haarlem en de reactie daarop van het College.

AA					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Mengen en verdichten	In Bloemendaal wordt het open landschap enorm gewaardeerd. Dit botst met het groeiende woningtekort. Het is een wens van de gemeente en haar inwoners om de open ruimte te waarborgen. De gemeente is daarom blij met de verdichting in de gemeente Haarlem. Over ontwikkellocaties voor verdichting in de buurt van Bloemendaal onderhouden we graag contact. Naast het behoud van het open landschap willen we de druk op onze wegen en recreatie gebieden monitoren.	Dit sluit aan bij één van de doelen van de omgevingsvisie; om het open landschap tussen Haarlem en Bloemendaal te beschermen.	Nee
2.		Mobiliteitstransitie	De omgevingsvisie van Haarlem zet in op een mobiliteitstransitie. Hierbij is het versterken van de regionale fietsverbindingen en HOV-verbindingen een speerpunt. Dit is een speerpunt waar wij ons in kunnen vinden. Wij werken graag mee aan het stimuleren van fietsgebruik in de regio en het verbeteren van de HOV-verbindingen. De gemeente Bloemendaal blijft graag betrokken bij deze ontwikkelingen. Vooral in relatie tot recreatiegebieden in Bloemendaal, in het bijzonder het strand. Daarnaast wordt er minder ruimte voor de auto gecreëerd. Dit kan tot verschuivingen leiden met betrekking tot mobiliteit maar ook in de bevolkingssamenstelling en zijn behoefte. Graag monitoren we wat voor consequenties dit beleid heeft om hier op in te kunnen spelen.	Wij zijn blij dat Bloemendaal zich kan vinden in ons speerpunt van de mobiliteitstransitie en dat Bloemendaal wil meewerken aan het stimuleren van het fietsgebruik in de regio en het verbeteren van de HOV-verbindingen. We continueren de gesprekken hierover graag in regionaal verband. Onderdeel van de visie is het monitoren van de effecten. De resultaten hiervan zijn periodiek beschikbaar en kunnen worden gedeeld.	Nee
3.		Recreatie	Door de toename van woningbouw in het achterland, waaronder in Haarlem, zal het bezoek aan de kust toenemen. Dit geldt ook voor de natuurgebieden, zoals het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, die daarnaast belangrijk zijn voor recreatie en toerisme. In de afgelopen anderhalf jaar hebben we in de Coronatijd kunnen zien wat de impact is van de enorme	Dit zien wij als regionale opgave. Met de omgevingsvisie zet Haarlem in op verbetering van het stadslandpark aan de oostkant om daar meer natuur- en recreatieve waarde toe te voegen. Daarnaast moet Recreatiegebied	Nee

			hoeveelheid bezoekers. Men zat elkaar in de weg, waardoor de kwaliteit van het gebied voor natuurgerichte recreatie sterk onder druk stond. Daarnaast heeft dit consequenties voor de kwetsbare natuur van het duingebied, met name in de broed- en kraamtijd tussen maart en augustus. Dit dilemma zal de komende periode als prioriteit aangepakt moeten worden. In het Nationaal Park Zuid-Kennemerland wordt momenteel gekeken naar een betere afstemming met het achterland, waaronder het recreatiegebied Spaarnwoude.	Spaarnwoude een deel van de recreatiedruk van het beschermde duingebied afvangen.	

AB					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Mobiliteitstransitie	Wat betreft de inhoud kunnen wij ons goed herkennen in de strategische keuzes die Haarlem maakt over de leefomgeving. Energie, klimaat, wonen en werken zijn onderwerpen die ook in Heemstede terugkomen en vragen om optimaal gebruik te maken van de bestaande ruimte, om slimme koppelingen en scherpe keuzes. Wij blijven dan ook graag met u in gesprek over (onderdelen van) de uitwerking van de visie, in het bijzonder de mobiliteitstransitie en de ontwikkeling Haarlem Zuid.	Bedankt voor het onderschrijven van de keuzes. We blijven in gesprek met elkaar over de uitwerking van de visie.	Nee
2.		Vergroten verkeersdruk op Heemstede	In de omgevingsvisie staat een aantal speerpunten die een afwaardering betekenen voor de autoverbindingen, specifiek: • Woningbouw wordt geconcentreerd in grootschalige gebiedsontwikkelingen; • Bouwen en verdichten: de ontsluiting van de Haarlemse wijken met het centrum en de omliggende gemeenten gaat via ‘stadsstraten’; • Klimaatadaptatie gaat ten koste van ruimte voor de auto.	Haarlem kiest nadrukkelijk voor een mobiliteitstransitie (minder auto, meer ov, fiets en wandelen) om de toekomstige opgaven te kunnen uitvoeren. Al de genoemde speerpunten hangen hiermee samen. De speerpunten zullen er dus juist aan moeten bijdragen dat de autoverkeersdruk in het algemeen	Nee

			Zou u kunnen duiden wat deze speerpunten, in het bijzonder de ontsluiting via 'stadsstraten', betekenen voor de druk op de verbindingen met de omliggende gemeenten? Het kan niet zo zijn dat daarmee de verkeersdruk op Heemstede wordt vergroot.	afneemt. Ook in de omliggende gemeenten. • Grootschalige gebiedsontwikkelingen omdat zij – in tegenstelling tot kleinschalige projecten –meer mogelijkheden bieden goede mobiliteitsalternatieven te implementeren. • De stadsstraten door stedelijke assen te creëren waarlangs een menging aan woningen, werkgelegenheid en voorzieningen te vinden zijn. De stadsstraten kunnen worden gezien als uitlopers van, en routes naar, het centrum van Haarlem. Stadsstraten spelen door hun menging, inrichting en dynamiek voor namelijk in het fietsnetwerk een belangrijke rol, ook als verbinding naar omliggende gemeenten zoals Heemstede. • Klimaatadaptatie ten koste van de auto speelt vooral op buurtniveau waar verhard oppervlak onthard wordt. Deze ontharding leidt niet tot hogere verkeersdruk in Heemstede.	
3.		Voorzieningen	In de visie is in meerdere speerpunten aangegeven dat in Schalkwijk veel gaat gebeuren, in het bijzonder: de versterking van de centrumfunctie. Kunt u duiden welke functie het versterkte centrum 'Schalkstad' moet gaan vervullen binnen Zuid-Kennemerland en wat daarvan de	Schalkwijk krijgt geen regionale centrumfunctie meer maar een functie als stadsdeelcentrum.	Nee

			consequenties zijn qua druk op het verkeer en voorzieningen in Heemstede? In de visie wordt daar niet op ingegaan.	Het is niet de verwachting dat Schalkwijk centrum meer bezoekers gaat trekken vanuit Haarlemmermeer.	
4.		Lightrail	Het is positief dat, onder andere via het nieuwe knooppunt Zuid West en de beoogde lightrailverbinding naar Schiphol en Amsterdam, de oost-westverbindingen worden verbeterd. Dit is voor Heemstede van belang, waar het gaat om de vermindering van doorgaand verkeer en waarvoor het een bijdrage kan leveren aan de oplossing voor de n201-problematiek.	Dank voor het onderschrijven van dit punt van de visie.	Nee
5.	p.72	kaart	Het is positief dat de oostelijke oever van het Spaarne 'stedelijk groen' blijft. Dit is van waarde voor Heemstede, daar het aansluit op het gebied rond Hageveld.	Dank voor het onderschrijven van dit punt van de visie.	Nee
6.		Mobiliteit	De HOV-busverbinding lijkt niet via het treinstation Heemstede-Aerdenhout te gaan. We nemen aan dat een vertakking van dit geschetste HOV-netwerk wel richting het station gaat?	Ja, dat is wel onze insteek en zo brengen wij dat ook in bij de regionale overheden, die hier uiteindelijk over gaan.	Nee
7.		Mengen en verdichten	De Wagenweg die met een rode pijl als 'stadstraat' staat aangegeven zien wij als logische keuze voor een aanknooppunt voor Heemstede. Dit sluit goed op het (gemengde) gebied rondom de Herenweg.	Dank voor het onderschrijven van dit punt van de visie.	Nee
8.		Mengen en verdichten	Westelijk van het spoor en noordelijk van de Westelijke Randweg zien wij 'mengen en verdichten' als logische keuze in verband met de nabijheid van het station.	Dank voor het onderschrijven van dit punt van de visie.	Nee
9.		Vergroenen en vernatten	Het aangeduide 'vergroenen en vernatten' sluit aan op de waterhuishuishouding van Heemstede voor wat betreft het grondwater. Het is een aandachtsgebied voor hoge grondwaterstand, waar ook hittestress een rol speelt. We zijn derhalve positief over vergroening tegen het noordoostelijke deel van Heemstede.	Dank voor het onderschrijven van dit punt van de visie.	Nee
10		Vergroenen en vernatten	In de aangeduide 'boezemwaterverbinding' noordelijk van de gemeente, langs de Spanjaardslaan, is het plan opgetekend voor nieuw water. Wij zien daar mogelijk (recreatieve) kansen voor Heemstede als het water	Het type water wordt dan boezemwater. Dat houdt in dat het water op boezemniveau komt te liggen en de watergangen aan	Nee

			wordt doorgetrokken tot de Leidsevaart. Wat voor type water wordt dit?	bepaalde maatvoering moet voldoen.	
11.		mobiliteit	De Lanckhorstlaan staat ingetekend als onderdeel van de 'regionale autoring'. Kunt u dit duiden? Het is namelijk de bedoeling dat het regionale verkeer over de Spanjaardslaan geleid wordt.	In de kaart staat de regionale autoring zowel ingetekend via de Spanjaardslaan als via de Lanckhorstlaan. Beiden zijn op dit moment N-wegen. In de legenda staat achter de regionale autoring 'voorlopig'.	Nee
12.		Vergroenen en vernatten	We vinden het positief dat een 'ecologische verbinding' langs het spoor is opgenomen, maar kan daarover gesproken worden, gezien de onderbreking die station Heemstede-Aerdenhout vormt hierin?	Dank voor het positieve oordeel over de ecologische zone, daarover kan inderdaad worden gesproken. Het is belangrijk dat met de ecologische verbinding de natuur vanuit het buitengebied de stad in wordt gehaald. Voor dit doel is het niet erg dat station Heemstede-Aerdenhout in deze ecologische zone ligt.	Nee

BA					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**opmerking**	**antwoord**	**aanpassing**
1.		Werkgelegenheid / Waarderpolder	Waar is gelegenheid voor vestiging van bedrijfsruimtes die plek moeten maken voor woningbouw binnen een ontwikkelingsgebied? De Waarderpolder wordt genoemd, maar welke gebieden zijn nog meer geschikt of kunnen geschikt worden gemaakt voor bedrijfsruimten? Mocht een bedrijven- of industrieterrein worden ingericht, is het dan de bedoeling om dit via of rond de randwegen te doen? Hierbij in ogenschouw nemend dat – binnen de plannen -het gebied in en rond het centrum van Haarlem autoluw zal worden gemaakt.	Het streven is passende bedrijvigheid te behouden in de verschillende ontwikkelzones en te zorgen voor een gemengd woon-werkgebied . Als behoud binnen de zone niet mogelijk is wordt geprobeerd de werkgelegenheid te behouden voor Haarlem. Denk aan intensivering van bedrijfsruimte in de Waarderpolder. Dit zou heel goed kunnen in het gebied rondom station Haarlem – Spaarnwoude in de vorm van stapeling van werkfuncties. Daarnaast wordt rond OV knooppunten (Haarlem Nieuw-Zuid, Station en Station Spaarnwoude) ingezet op toevoegen van werkgelegenheid. Er is geen wens om een nieuw bedrijventerrein toe te voegen aan Haarlem. Intensivering van de Waarderpolder gebeurt onder andere rondom en zuidelijk van de Oudeweg.	Nee
2.		Mobiliteit	Betekent dit dat aan- en afvoer van producten en materialen door bedrijfsbussen en vrachtwagens van en naar het centrum geen of beperkte toegang zullen hebben?	Ja, het streven is minder bedrijfsbussen- en vrachtautoverkeer van en naar het centrum. Daarbij wordt gedacht aan een distributiecentrum in de	Nee

				Waarderpolder. Dit idee is nog niet concreet uitgewerkt.	
3.		OER / werkgelegenheid	Op pag. 98 in het rapport van Royal Haskoning d.d. 23-03-21 hoofdstuk 12, aandachtspunt 1.3 staat vermeld dat de gemeente Haarlem een lichte daling in werkgelegenheid verwacht. Met de plannen om het aantal inwoners toe te laten nemen door extra woningbouw lijkt dit tegenstrijdig. Wat zijn de redenen ten aanzien van de verwachting dat de werkgelegenheid zal dalen?	Het OER laat voor de autonome trend een daling van de werkgelegenheid zien. Met de nieuwe Economische Visie Haarlem (raadstuk 2020/442884) en omgevingsvisie wordt gestreefd naar een trendbreuk. De ambitie is om de huidige woon-werkbalans gelijk te houden aan minimaal 0,43 baan per inwoner. Redenen waarom de OER een daling aangeeft is dat er in Haarlem beperkte uitbreidingsruimte is voor nieuwe werklocaties (kwantitatief tekort). Zie nadere toelichting naast genoemde rapport p. 99 (d.d. 15-04-2021) De omgevingsvisie laat zien dat bij de knooppunten en zuidrand Waarderpolder extra bedrijfsruimte kan worden toegevoegd, mede door het intensiever gebruiken van de ruimte. OER oordeelt dat met deze omgevingsvisie positieve effecten worden verwacht voor de werkgelegenheid en het aanbod van arbeidskrachten (p. 10 OER d.d. 15-04-2021)	Nee
4.		Type werkgelegenheid	Daarnaast staat vermeld dat nieuwe werkgelegenheid zal worden gecreëerd door het vergroten van een	Bij het toevoegen of vervangen van werkgelegenheid is het	Nee

			aantal banen per 1000 inwoners. Wordt hierbij uitgegaan van banen voor hoogopgeleiden en kenniswerkers?	streven die te laten aansluiten bij de Haarlemse beroepsbevolking. Omdat Haarlem relatief veel hoog opgeleiden heeft, is er daarom veel kennisintensieve bedrijvigheid aanwezig. Maar ook een ander type werkgelegenheid zal ontstaan, banen voor mensen met een meer praktische opleiding bijvoorbeeld.	
5.		Ontwikkelgebieden	Wat gemist wordt in de omgevingsvisie zijn landkaarten van de ontwikkelgebieden van Haarlem. Als eigenaar van bedrijfspanden in en rond het centrum van Haarlem is dit een essentieel aspect. Het is bijvoorbeeld erg belangrijk om te weten of er ruimte en gelegenheid is voor laden en lossen. Dit gaat met name voor het gebied rond de Parklaan. Hoe zit het met de parkeergelegenheid rond het bezoek aan kantoren binnen het gebied Nieuwe Gracht en Parklaan?	Op het niveau van de omgevingsvisie worden geen uitspraken gedaan over de parkeergelegenheid in specifieke straten. In het algemeen benoemt de visie over het centrum wel dat er meer ruimte komt voor groen, lopen en verblijven, ten koste van ruimte voor auto's in de openbare ruimte. In de in 2017 vastgestelde Structuurvisie Openbare Ruimte is vastgesteld dat geparkeerde auto's in het centrum (zowel van bewoners als bezoekers) zoveel mogelijk worden ondergebracht in garages. Er blijft, ook in de toekomst en binnen bepaalde voorwaarden (bijvoorbeeld venstertijden en type voertuigen), ruimte en gelegenheid voor laden & lossen.	Nee
6.		Economie	De plannen zijn zeer uitgebreid vanuit bijvoorbeeld cultuurhistorisch- en klimaat beheersend oogpunt. Wat wel wordt gemist zijn uitleg en de consequenties op economisch gebied. Er is een zeer beperkt gedeelte geweid aan werken en ook dit is niet concreet	Een van de strategische keuzes is 'Mengen en verdichten'. Een zeer belangrijke keuze in de omgevingsvisie is dat we de autonome trend dat Haarlem	Nee

			benoemd. Zou hier nadere uitleg aan kunnen worden gegeven?	steeds meer woonstad wordt, willen doorbreken. Haarlem gaat intensief inzetten op behoud van het aandeel arbeidsplaatsen ten opzichte van het aantal inwoners. Zoals op pagina 57 van de omgevingsvisie staat: 'Om vitaliteit te behouden én als woon-werkstad in balans te blijven, is de ambitie dat het aantal arbeidsplaatsen in de stad evenredig meegroeit; dat komt neer op minimaal 0,43 fte per inwoner.' Werkgelegenheid zal dus meegroeien met woonruimte.	
7.		Economie / woon & werkstad	Zoals eerder aangegeven zijn facetten op het gebied van Sociaal, Milieu, Wonen en Klimaat in balans, maar over economie wordt weinig geschreven. Wat is het standpunt en het belang van de gemeente Haarlem om Haarlem als werk en woonstad te behouden?	Zoals ook hierboven beschreven. Haarlem wil een woon- en werkstad blijven. Uitgangspunt is minimaal behoud van de huidige woon-werkbalans (aantal arbeidsplaatsen / aantal inwoners). Dus groei van aantal woningen moet hand in hand gaan met de groei van werkgelegenheid.	Nee
8.		Haarlem – voor wie?	Is het uitgangspunt van de gemeente Haarlem een stad te worden voor hoog opgeleide inwoners? Is er nog ruimte en zijn er mogelijkheden voor belangrijke beroepsgroepen zoals schilders, loodgieters, timmermannen etc.? Met andere woorden; heeft de gemeente Haarlem oog en oor voor de middenstand of zullen zij zich moeten vestigen buiten Haarlem?	Uitgangspunt is werkgelegenheid aan te laten sluiten bij de beroepsbevolking. Haarlem heeft relatief veel hoog opgeleide inwoners. Uitgangspunt is dat er voldoende passende werkgelegenheid bereikbaar is voor de Haarlemse beroepsbevolking. Daarbij hoort behoud van de belangrijke beroepsgroepen zoals schilders,	Nee

				loodgieters en timmermannen . Door de Waarderpolder aan te merken als primair werkgebied (geen toevoeging van woningen) wordt kleinschalige bedrijvigheid in dit werkgebied behouden.	

BB					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.	Algemeen	Aanpassen kaart stadsrandpark west	Het zuidelijk en westelijk deel behoort tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en daarvan ligt een deel in het Natura 2000-gebied. De provincie heeft in 2010 in het gebied ca. 20 hectare aangekocht ten behoeve van natuurontwikkeling. Het proces tot realisatie daarvan is inmiddels in gang gezet. Het overige deel van het Westelijk Tuinbouwgebied behoort tot het "Bijzonder provinciaal landschap" in de Provinciale Omgevingsverordening. Het totale gebied vormt een overwegend open, groene en waterrijke buffer tussen duinen en de stad en biedt daarmee ook mogelijkheden voor maatregelen in het kader van klimaatadaptatie, zoals het vasthouden van schoon kwelwater uit de duinen ten behoeve van natuurontwikkeling en de waterkwaliteit in de stad Haarlem. Onze stichting koestert de wens dat het gehele Westelijk Tuinbouwgebied op niet al te lange termijn wordt toegevoegd aan het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Die wens hebben wij op 11 juni jl., tijdens een werkbezoek van de gedeputeerde Natuur en Landschap van de provincie aan dit gebied,	Kaarten worden aangepast. Het gehele Westelijke Tuinbouwgebied wordt aangeduid als onderdeel van Landschap Binnenduinrand.	Ja

			toegelicht en in een manifest overhandigd, zie bijlage. Nu er steeds meer tuinders hier hun bedrijf beëindigen, de provincie bezig is het zuidelijk deel van dit gebied in te richten voor het NNN, en de gemeente van het noordelijk deel rond de Brouwersvaart een ecologische hotspot wil maken, ziet onze stichting reële mogelijkheden om die natuurontwikkeling uit te breiden over het hele gebied. Dit sluit aan bij de doelstelling "Bevorderen gezonde leefomgeving" die in de omgevingsvisie is aangegeven. Er kunnen natuur (laarzen)paden in het gebied worden aangelegd met een educatieve waarde zoals vogelkijkhutten en zichtpunten. Het is voor de natuurontwikkeling van belang dat het schone duinwater in dit gebied langer wordt vastgehouden door het (grond)waterpeil te verhogen door de huidige onderbemalingen voor de tuinbouw te beëindigen. Het uitplaatsen van de laatste tuinbouwbedrijven is in overeenstemming met het beleid van de provincie om de tuinbouw te concentreren in gebieden die minder kwetsbaar zijn. Die visie is ook in het "Landschapsbeheerplan" dat onderdeel uitmaakt van het vigerende Bestemmingsplan Binnenduinrand vastgelegd. Ook in de Structuurvisie Openbare Ruimte wordt het gehele Westelijk Tuinbouwgebied aangeduid als "Groenstructuur". In deze ontwerp omgevingsvisie zien wij echter dat slechts een deel van het WTG is aangeduid als "Landschap Binnenduinrand".		

			Tuin van Haarlem vraagt u het gehele Westelijk Tuinbouwgebied op te nemen in het "Landschap Binnenduinrand" en daarmee in "Sleutelgebied Stadslandschappen".		
2.	Algemeen	Extra sleutelgebied opnemen	Dit verzoek wordt ook ondersteund door Platform Groen die daarover in haar zienswijze op deze omgevingsvisie voorstelt om het Westelijk Tuinbouwgebied in samenwerking met de provincie op te waarderen om de doelstellingen in deze visie voor water en ecologie te verbreden in het kader van de strategische keuze "vergroening en vernatting" en daarom het Westelijk Tuinbouwgebied als extra sleutelgebied te benoemen.	De sleutelprojecten (naamsverandering naar icoonprojecten) zijn gekozen omdat daar veel opgaven samenkomen. Kenmerkend voor een icoonproject is dat vanuit een integrale aanpak meer strategische keuzes samenkomen dan alleen vergroenen en vernatten. Het Westelijk Tuinbouwgebied is tevens onderdeel van een van de stadslandschappen en maakt dus al onderdeel uit van een sleutelgebied.	Nee
3.	Algemeen	Bijlagen opnemen in de inhoudsopgave	Wij zien in de inhoudsopgave geen opsomming van bij de visie behorende bijlagen zoals de interactieve kaarten en de Omgevingseffectrapportage Omgevingsvisie Haarlem 2045. TvH verzoekt u de bij de visie behorende bijlagen op te nemen in de inhoudsopgave.	Dank voor de suggestie. Na besluitvorming wordt er op de website van de gemeente een overzicht geplaatst met alle bijlagen.	Nee.
4.	Samen-vatting	Gezonde leefomgeving	In de samenvatting, onder 6-Strategische keuzes, onder 4-Bevorderen gezonde leefomgeving staat: "Dit doen we door: • meer kwaliteit toe te voegen in het buitengebied: onder andere door het opwaarderen van de natuurwaarde tot landbouwgrond. "TvH: u bedoelt ons inziens ...van de natuurwaarde van landbouwgrond en niet tot landbouwgrond.	Dat klopt, deze zin wordt aangepast.	Ja
5.		Samenvatting	Het is ons niet duidelijk welke beleidsdocumenten door deze omgevingsvisie van kracht blijven en welke met deze omgevingsvisie komen te vervallen. In	Dank voor reactie. Dit overzicht is onderdeel (een besluitpunt) van het raadsbesluit.	Ja

			paragraaf 3.1 en 4.1 schrijft u dat deze omgevingsvisie voort bouwt op onder meer de Structuurvisie Openbare ruimte, maar wat dat precies betekent voor onder meer de bestaande beleidsdocumenten zoals SOR 2040 is ons niet duidelijk. TvH verzoekt u een overzicht in de omgevingsvisie op te nemen welk staand beleid is opgenomen of geïntegreerd in deze visie en welke beleidsdocumenten na het van kracht worden van deze omgevingsvisie komen te vervallen en welke van kracht blijven naast deze visie.		
6.	Par 8.2	Aanpassen kaart sleutelgebieden	U geeft op de kaart bij paragraaf 8.2 Sleutelgebieden onder A de "Ontwikkelzones" van Haarlem weer. De "Ontwikkelzone Zijlweg" ligt gedeeltelijk in het Westelijk Tuinbouwgebied. Dat deel van die ontwikkelzone is veel groter getekend dan in de op 22 mei 2020 vastgestelde Ontwikkelvisie Zijlweg. Daarin is ten westen van de Westelijke randweg en ten zuiden van de Zijlweg alleen de voormalige garage Biemond opgenomen, zie "nummer 5- garage Biemond" op bijgevoegde kaart van die visie. Tuin van Haarlem verzoekt op alle kaarten in de omgevingsvisie de Ontwikkelzone Zijlweg binnen het Westelijk Tuinbouwgebied te beperken tot de voormalige garage Biemond zoals op 22 mei 2020 is vastgesteld in de Ontwikkelvisie Zijlweg.	Dit is aangepast.	Ja
7.	Par 8.2	Stadslandschap West	U schrijft in sleutelgebied "Stadslandschappen” dat "Landschap Binnenduinrand" een van de drie grote landschappelijke dragers is van Haarlem. Het Westelijk Tuinbouwgebied (WTG) is in paragraaf 8.2-Sleutelgebieden op de bijbehorende kaart onder K-Stadslandschappen gedeeltelijk aangemerkt als "Stadslandschap” en elders in de visie aangeduid	Zie antwoord bij BB nr. 1.	Ja

			als "Landschap Binnenduinrand". Daarbij is het westelijk en zuidelijk deel als zodanig opgenomen en ook een smalle strook langs de noordkant van De Brouwersvaart. In andere beleidsdocumenten is het gehele WTG aangegeven als belangrijk te behouden open en groen landschap, zoals in:' • De Provinciale Omgevingsverordening: daarin is het hele WTG als "Landelijk gebied" aangegeven en daarbij valt het westelijk en zuidelijk deel ook onder Natuur Netwerk Nederland en deels ook als Natura2000 gebied. In de Ontwerp POV2022 is bovendien het midden- en noordelijk deel van het WTG aangemerkt als "Bijzonder Provinciaal landschap" en geniet daarmee extra bescherming, zie bijlage. • De Zuid-Kennemer Agenda en het Ontwikkelperspectief Binnenduinrand: hierin wordt het belang van het landschap van de Binnenduinrand, waaronder het WTG valt, aangegeven en wordt de opgave geformuleerd om dat landschap te versterken, de openheid te behouden en daarbij in te spelen op het veranderende klimaat. • Structuurvisie Openbare Ruimte 2040: het gehele WTG is daarbij op vele thema-kaarten aangeduid als "groenstructuur". • In de "Toekomstvisie voor het Westelijk Tuinbouwgebied" die we in de inleiding van deze brief aan u hebben toegelicht, staat dat het niet alleen de wens van de Tuin van Haarlem is om het hele WTG om te vormen tot natuurlijk groen, maar dat dat ook gedragen wordt door de gemeente, door de politieke partijen in Haarlem en door Platform Groen. • Ook in deze ontwerp omgevingsvisie wordt onder "Strategische Keuze 3"aangegeven dat voor "Vergroenen en vernatten" het Landschap Binnenduinrand aan de westzijde van Haarlem daarvoor		

			de basis vormt samen met de polders aan de oostkant van Haarlem. • Ook in deze ontwerp omgevingsvisie wordt onder "Strategische keuze 4" aangegeven dat voor "Bevorderen gezonde leefomgeving" speerpunt 8 het belang aangeeft van het opwaarderen van de natuurwaarde van landbouwgrond en speerpunt 9 het belang aangeeft de ecologische verbindingen te herstellen tussen Landschap Binnenduinrand met de stad Haarlem. De Tuin van Haarlem verzoekt u om genoemde redenen om het gehele Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem op te nemen in het "Landschap Binnenduinrand" en daarmee het gehele WTG op te nemen in het sleutelgebied "Stadslandschappen".		
8.		Gezonde leefomgeving	In hoofdstuk 8-Visie, onder strategische keuze 4-"Bevorderen gezonde leefomgeving", schrijft u dat u dat onder meer wil doen door: "meer kwaliteit toe te voegen in het buitengebied: onder andere door het opwaarderen van de natuurwaarde van landbouwgrond". TvH verzoekt u daaraan toe te voegen dat het daartoe van belang is dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen en bemesting in de landbouw, met name in het Westelijk Tuinbouwgebied, (WTG) een halt wordt toegeroepen. Bestrijdingsmiddelen, met name in de tuinbouw in dat gebied, zijn tot op grote afstand van die percelen uiterst schadelijk voor alle levensvormen, bodem-, water- en luchtkwaliteit. Wij vragen de gemeente om gehoor te geven aan de recente uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland (ECLI:NL:RBNNE:2021:2483) en onderzoek te doen naar de gevolgen van het huidige gebruik van bestrijdingsmiddelen in dit gebied op de omliggende	Genoemde voorstellen zijn te specifiek voor het detailniveau van de omgevingsvisie. Voorstellen worden daarom niet overgenomen in de visie.	Nee

			natuur, waaronder de Natura200 gebieden die in de westelijke rand van het WTG liggen en verder westelijk daar van. Ook bemesting moet in dit gebied worden beëindigd om bodem- en waterkwaliteit te herstellen ten behoeve van natuurontwikkeling en daarmee tot bevorderen van een gezonde leefomgeving van de stad Haarlem.		
9.		Gezonde leefomgeving	Op de kaart onder "Uitwerking Gezonde stad voor mens en dier" zijn onder meer de ecologische verbindingen weergegeven. In het Westelijk Tuinbouwgebied is daarbij de Brouwersvaart, de Vlaamseweg, het zuidelijk deel van de Houtvaart en de duinrel langs de Duinvlietweg aangeduid als ecologische verbinding. TvH verzoekt u om: • ook het noordelijk deel van de Houtvaart van Vlaamseweg tot Brouwersvaart op te nemen zodat ook de verbinding noord-zuid gewaarborgd is en • ook om de Marcelisvaart op te nemen als belangrijke west-oost verbinding vanuit Elswout naar de Houtvaart.	Verzoek wordt gehonoreerd. Kaart wordt aangepast.	Ja
10.		Vergroenen en vernatten – toevoegen boezemwater	Op de kaart onder "Uitwerking klimaatbestendig Haarlem" is in het WTG alleen de Brouwersvaart en de Houtvaart vanaf de Brouwersvaart tot de Duinvlietsweg aangegeven als "boezemwater”. Feitelijk is al het open water in het Westelijk Tuinbouwgebied boezemwater. In de legger oppervlaktewateren van het Hoogheemraadschap van Rijnland is dat aangegeven, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen primaire wateren: Brouwervaart, midden en zuidelijk deel Houtvaart en Marcelisvaart, en overige wateren. Al het oppervlaktewater in het Westelijk Tuinbouwgebied speelt een rol speelt bij de berging en afvoer van het regenwater en kwel van het schone duinwater. Daarmee kan het een belangrijke rol spelen bij de gewenste verdere natuurontwikkeling die weer van	Dank voor uw reactie. We hebben de legenda aangepast om duidelijker te maken dat het alleen om de hoofdboezemwaterstructuur gaat en niet al het boezemwater.	Ja

			belang is voor de gezonde stad voor mens en dier en voor de klimaatbestendige stad. In de structuurvisie Openbare Ruimte is ook al dat oppervlaktewater aangegeven. Tuin van Haarlem verzoekt u om die redenen al het oppervlaktewater aan te geven op genoemde kaart.		
11.		Stadslandpark West Natuurpark	Op de Integrale Visiekaart staat in het Brouwersvaartgebied (gebied in WTG tussen Zijlweg en Brouwersvaart) een symbool met betekenis: "ecologische verbinding en landschapsontwikkeling". Op de kaart "Groen met Ontmoetingsfunctie" wordt het Brouwersvaartgebied als zodanig aangeduid. Op de kaart "Versterken sociaal weefsel" staat het Brouwersvaartgebied aangeven als "stadspark". TvH: Het is altijd de bedoeling geweest om in het Brouwersvaartgebied een stadsnatuurpark te realiseren. Dat zou in twee fases gebeuren: eerst een smalle strook langs de Brouwersvaart en later het hele Brouwersvaartgebied. Zo heeft dat ook in bestemmingsplan Binnenduinrand van 2007 gestaan. Nu- in 2021- is de gemeente bovendien bezig om in opdracht van B&W een plan te maken voor het ter plaatse ontwikkelen van een ecologische hotspot, zoals in het Ecologisch beleidsplan is bepaald. TvH verzoekt om die redenen in de Omgevingsvisie 2045 voor het Brouwervaartgebied: • de natuurontwikkeling niet beperken tot een smalle strook langs de Brouwersvaart, maar het hele Brouwersvaartgebied tot aan de bebouwing van de Zijlweg in te richten als een ecologische hotspot c.q. natuurpark • dit gebied niet aan te duiden als "stadspark" of "Groen met ontmoetingsfunctie", maar als ecologische	De natuurontwikkeling wordt niet beperkt tot de smalle strook tussen Zijlweg en Brouwersvaart, maar het gehele gebied kan natuurlijker worden ingericht. De termen die worden gebruikt voor het aanduiden van verschillende typen groen worden aangepast en overzichtelijker gemaakt. De term natuurpark wordt niet overgenomen. Het gebied is onderdeel gemaakt van het Landschap Binnenduinrand, belangrijk onderdeel binnen dit landschap is het versterken van de natuurwaarde.	Ja

			hotspot c.q. natuurpark. TvH meent dat de beoogde natuurontwikkeling in dat gebied niet gebaat is bij de intensieve recreatiedruk van een stadspark; wel is beperkte recreatie met bijvoorbeeld educatieve functie mogelijk die bij een natuurpark past.		
12.	algemeen	Concretiseren visie	Op vele kaarten in de omgevingsvisie worden veel voorgestelde maatregelen aangeduid met "voorlopig "en "indicatief". Tuin van Haarlem vindt dat een dergelijk voorbehoud afbreuk doet aan de waarde van deze visie. Tuin van Haarlem verzoekt u daarom: • aan te geven wat uw motivatie is voor het opnemen van genoemd voorbehoud bij de voorgestelde maatregelen, en • de maatregelen, die in deze visie zijn aangegeven om de beoogde doelstellingen op kortere en langere termijn te realiseren, zonder voorbehoud op te nemen.	De kaarten zijn nagegaan. Waar mogelijk zijn de termen ‘voorlopig’ en ‘indicatief’ verwijderd. De visie wordt de komende periode verder geconcretiseerd in thematische- en gebiedsprogramma’s. De juridische verankering vindt vervolgens plaats in het omgevingsplan.	Ja

BC					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.	Algemeen	Mengen en verdichten	De bouw van 10.000 woningen gemengd met werkgelegenheid en voorzieningen in de ontwikkelzones is waarschijnlijk de belangrijkste ruimtelijke ingreep in Haarlem de komende jaren. Het gaat om een investering van meerdere miljarden euro's met een grote impact op de leefomgeving, niet alleen van de betrokken buurten zelf maar ook op die van de hele stad. Eerder heeft de gemeente al voor elke zone een integrale visie opgesteld en heeft in het rapport groeipotentie de consequenties voor de hele stad in beeld gebracht. De omgevingsvisie noemt het woningbouw concentreren in grootschalige gebieden nu als eerste speerpunt bij de strategische keuze mengen en verdichten. Bovendien worden alle	Dank voor uw beschouwing. Aanvullend op de omgevingsvisie wordt een monitor gemaakt voor de ambities (waaronder te bouwen woningen).	Nee

			ontwikkelzones als sleutelgebieden aangewezen. Uit de hele onderbouwing van de omgevingsvisie kan opgemaakt worden dat de ontwikkelzones een cruciale rol spelen in de toekomst van de stad. Met de omgevingsvisie krijgt het gemeentelijke beleid met de ontwikkelzones daarmee een nog steviger fundament. Het is nu zaak de realisatie van de bouwopgave in de ontwikkelzones flink ter hand te nemen. In het coalitieprogramma is een groeiambitie vastgelegd van 10.000 woningen tussen 2016 en 2025. Tot nu toe is de daarvoor noodzakelijke groeiproductie van 1.000 woningen per jaar nog niet gehaald. Vooral door het aanjagen van de bouw op de ontwikkelzones zouden de 10.000 woningen er toch nog op tijd kunnen komen.		
2.	Algemeen	Waarderpolder	Een belangrijke relatie bestaat er tussen speerpunt 1 de concentratie van woningbouw in met name de ontwikkelzones en speerpunt 2, de toevoeging van een substantieel aantal arbeidsplaatsen aan de Waarderpolder en bij de OV-knooppunten. Veel bestaande kleinere bedrijvengebieden met garages, showrooms, kantoren, ambachtelijke bedrijven en kleine industrieën zijn nu opgenomen in ontwikkelzones. Op termijn zullen hier veel bedrijfsgebouwen gesloopt gaan worden en vervangen door nieuwbouw. Volgens berekeningen in het rapport groeipotentie zijn hier liefst 5.400 banen mee gemoeid. De ter plekke te realiseren nieuwe werkruimten zullen voor betrokken bedrijven vaak te duur of niet geschikt zijn. Voor Haarlem kan hierdoor veel werkgelegenheid verloren gaan als in de Waarderpolder geen geschikte hervestigingsmogelijkheden voor deze bedrijven worden geboden. Om het verlies aan werkgelegenheid te beperken is het van belang bij de verdere uitwerking van de plannen voor de Waarderpolder rekening te	De omgevingsvisie benoemt de intensivering van de Waarderpolder; meer werknemers per m2. Ook om bedrijven uit de ontwikkelzones ruimte bieden en te behouden voor Haarlem. Er is al een plan van aanpak opgesteld voor een toekomstige Waarderpolder (20210291132 1); hierin wordt de aanpak beschreven hoe de Waarderpolder op gewenste wijze door te ontwikkelen.	Nee

			houden met de komst van bedrijven vanuit de ontwikkelzones.		
3.	Algemeen	10-minuten netwerk – versterking voorzieningenstructuur	Een speerpunt dat mij aangenaam heeft verrast is speerpunt 4, het versterken van het tien-minutennetwerk en stadsstraten. Binnen tien minuten moeten Haarlemmers via dit netwerk te voet de belangrijkste dagelijkse voorzieningen kunnen bereiken en met de fiets de grotere stedelijke voorzieningen en de opstappunten van het regionale OV-netwerk. Terecht wordt onderkend dat de fijnmazigheid van het voetgangers- en fietsnetwerk en de positionering van het wonen ten opzichte van de essentiële voorzieningen belangrijke aspecten zijn van het tien-minuten netwerk. Realisatie van de ontwikkelzones zal soms tot ingrijpende draagvlakverandering en -versterking leiden, nieuwe kansen voor voorzieningen bieden en daarmee kunnen bijdragen aan de ambities van het tien-minuten netwerk. In de nota groeipotentie zijn de mogelijkheden tot verbetering van de voorzieningenstructuur in samenhang met de ontwikkelzones verkend. Het is zaak bij de realisatie van de ontwikkelzones alle kansen voor versterking van de voorzieningenstructuur te benutten en daarmee bij te dragen aan de 10-minuten bereikbaarheid van zoveel mogelijk activiteiten.	Bedankt voor het onderschrijven van de visie. De omgevingsvisie richt zich op gebiedsontwikkelingen (in plaats van losse projecten) om zo ook de directe openbare ruimte mee te pakken. Dit stelt ons in staat stedelijke opgaven aan elkaar te verbinden en koppelkansen te creëren, zoals het versterken van het tien-minuten netwerk van Haarlem.	Nee
4.	Uitvoe rings-paragraaf	Slagvaardig naar uitvoering	In de omgevingsvisie kondigt de gemeente aan via tussenstappen van thematische- en gebiedsgerichte programma's en zoneontwikkeling uiteindelijk tot uitvoering te willen komen. Bovendien wil men een monitoring en een dashboard voor de omgevingsvisie ontwikkelen. De omgevingsvisie schetst de urgentie van de problematiek, maar de uitvoering via een veelvoud van vervolgnota's klinkt nog niet erg slagvaardig. Mijn oproep aan de gemeente: maak het allemaal niet te zwaar. Niet alles hoeft eerst	Wij herkennen ons in de oproep om slagvaardig tot uitvoering te komen. Wij willen zoveel mogelijk aansluiten bij initiatieven in de stad die al lopen en inspringen op kansen die zich voortdoen. Tegelijkertijd is er wel degelijk een nadere uitwerking nodig om daadwerkelijk tot uitvoering te komen.	Ja

			tot achter de komma op papier te worden uitgewerkt en uitgeschreven. Toon durf en ga zoveel mogelijk met flinke stappen naar de uitvoering. Pas als de uitvoering ter hand wordt genomen verandert er wat in de leefomgeving en gaan de inwoners echt wat merken van alle ambities in de omgevingsvisie. Aan de in deel 04 genoemde zeven strategische uitvoeringsrichtingen zou ik dan ook een achtste willen toevoegen: Slagvaardig naar de uitvoering.	Ook hier gaan we slagvaardig mee om. Wij nemen de oproep om het niet te zwaar te maken ter harte. Belangrijker dan een achtste keuze vinden we dat het gehele hoofdstuk uitvoeringsgericht is. De teksten in het hoofdstuk zijn aanpassingen in gedaan bovenstaande te benadrukken.	

BD					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.	Algemeen	Integrale aanpak	De omgevingsvisie is een belangrijk document dat sturing moet geven aan de toekomstige ontwikkeling van de stad. Het Platform Groen is verheugd over de integrale aanpak van deze visie. Alle actuele thema's, waaronder klimaatverandering, vergroening, water, biodiversiteit/ecologie – komen in de visie aan bod en krijgen een plek in de 'Strategische keuzes' (Samenvatting en hoofdstuk 8), de 'Haarlemse opgaven' (hoofdstuk 7) en de 'Haarlemse keuzes' (paragraaf 7.1). Ondanks de complexiteit van deze onderwerpen is het gelukt deze visie te presenteren met een heldere opbouw. Met name spreekt ons de keuze voor opwaarderen van de groene ruimte rond de stad en voor versterking van de lokale ecologische structuur aan.	Dank voor het compliment.	Nee
2.	Algemeen	Omgevingsvisie is niet concreet	Spreekt de visie als totaal ons aan, de uitwerking van de strategische keuzes vinden wij daarentegen weinig concreet. Dat geeft de visie een te vrijblijvend karakter. Een omgevingsvisie dient richtinggevend te zijn en (op hoofdlijnen) een toetsingskader te vormen voor toekomstige initiatieven en plannen. Door de veelal vage formuleringen vervult ze deze functie echter	De strategische keuzes kunnen niet rechtstreeks vertaald worden in het omgevingsplan. Daar is een tussenstap voor nodig. De vervolgstap op de omgevingsvisie is het werken met thematische- en gebiedsprogramma's. Deze	Ja

			nauwelijks. De verschillende doelen – zoals bijvoorbeeld woningbouw en vergroening – zijn in de praktijk vaak moeilijk met elkaar te verenigen. De toenemende verdichting door nieuwbouw in de stad geeft nu en in de toekomst nog meer aanleiding tot spanningen en conflicten. Wij missen in de visie nadere uitspraken en richtlijnen over de wijze waarop dit soort conflicten moeten worden opgelost: waar liggen bij dit soort conflicten de prioriteiten en aan welke randvoorwaarden moet minimaal worden voldaan voor een gezonde leefomgeving voor mensen en dieren.	programma's geven uitvoering aan de visie. Aan de omgevingsvisie is een prioritering van de strategische keuzes per gebied toegevoegd. Hierop volgend kan een doorvertaling worden gemaakt naar het omgevingsplan.	
3.		Natuurinclusief bouwen	Groen- en natuurinclusief bouwen – een belangrijke oplossingsrichting voor het spanningsveld tussen de bouwopgave en groene doelstellingen – wordt in de visie ten onrechte niet genoemd.	Natuurinclusief bouwen wordt genoemd in de visie. Zie pagina 58 & 110; verdiepende uitspraken ten aanzien van "Haarlem zet in op versterken ecologisch netwerk".	Nee
4.		Mengen en verdichten	Ten onrechte ontbreken ook uitspraken over de woningbouwopgave van na 2025/30.	De omgevingsvisie doet uitspraak over de looptijd tot 2045. Er worden in deze visie geen aantallen genoemd. Wel wordt aangegeven op welke manier de stad wordt ontwikkeld en waar ruimte ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen. De plancapaciteit van Haarlem bestaat uit 17.000 woningen.	Nee
5.	Algemeen	Vernatten en vergroenen	De visie beschouwt 'vergroening en vernatting' terecht als een van haar strategische keuzes. Maar de speerpunten 6 en 7 die daaruit worden afgeleid dekken de lading geenszins:	De aanpassingen die bijdragen aan klimaatveiligheid krijgen prioriteit in de omgevingsvisie. Hierbij gaat het meestal om groen en altijd worden koppelkansen gezocht om dit groen bijvoorbeeld	Nee

			- Speerpunt 6 'ruimte creëren voor klimaatadaptatie ten koste van ruimte voor de auto': Daar waar we in de stad ruimte kunnen creëren voor groen en water ten koste van de auto, moet die ruimte zeker niet alleen worden benut voor klimaatadaptatie. Ruimte voor extra gebruiksgroen, voor ecologie en voor bomen achten wij in veel wijken zelfs van groter belang. Daarbij lijkt het ons mogelijk om doelstellingen te combineren. - Speerpunt 7 'boezemwaterstructuur versterken': Maatregelen om de boezemwaterstructuur te versterken zijn uitermate kostbaar en slechts op specifieke plekken noodzakelijk. Versterking van gebruiksgroen en ecologie in de stad (al dan niet in combinatie met lokale vernatting) is op veel meer plekken van belang en verhoudingsgewijs gemakkelijker te realiseren. Dit soort vergroeningsmaatregelen zijn vaak - bijvoorbeeld in de ontwikkelzones - ook te combineren met opgaven van water en klimaat.	ook een verblijfs- of ecologische functie te geven. Uitbreiding van de boezemwaterstructuur en het toevoegen van kleinschalig groen zijn beiden noodzakelijk voor een klimaatadaptieve stad.	
6.	Algemeen	Concretisering groenbeleid en overeenstemmen met (concept) groenbeleidsplan	Kortom, de noodzakelijke vergroening (zoals verwoord in het huidige collegeprogramma) wordt in deze formulering van de strategische keuzes – maar ook verderop in de visie – veel te mager verwoord. Concreet doelen we daarbij op de volgende doelstellingen en maatregelen; • behoud van bestaande bomen/ aanplant van meer bomen (doelstelling voor deze collegeperiode 1700 bomen erbij)/ versterking van de bomenstructuur; • behoud, kwaliteitsverbetering en waar mogelijk meer ruimte voor gebruiksgroen; • groen- en natuurinclusief bouwen. Deze voor de toekomst van de stad essentiële doelstellingen worden vele malen beter verwoord in het eveneens in voorbereiding zijnde (concept) Groenbeleidsplan. Wij verzoeken de omgevingsvisie op	De omgevingsvisie is het integrale overkoepelende kader. In de omgevingsvisie is dit naast het sectorale beleid gelegd en zijn er op hoofdlijnen keuzes gemaakt. De gemaakte keuzes worden verder uitgewerkt in thematische- en gebiedsprogramma's.	Nee

			dat onderdeel af te stemmen op de hoofdlijnen van het nieuwe Groenbeleidsplan.		
7.		Vergroenen en vernatten	Ook de doelstellingen voor water en ecologie behoeven naar ons oordeel verbreding. Speerpunt 7 Boezemwaterstructuur gaat vooral over de vergroting van het oppervlak Boezemwater; de mogelijkheden en noodzaak daarvoor zijn echter beperkt (zie hiervoor). Naar ons oordeel moet er in het kader van klimaatadaptatie ook en vooral aandacht worden besteed aan andere wijzen van waterberging: actief bestrijden van de verstening, vergroting infiltratiecapaciteit, groene daken, aanleggen wadi's etc. Het lijkt heel simpel, zelfs een flinke regenton in elke tuin heeft impact. De resultaten van het project Steenbreek verdienen extra vermelding.	Dat klopt. In het kader van klimaatadaptatie moeten veel maatregelen worden genomen. Ook maatregelen die niet uitsluitend in de openbare ruimte plaatsvinden. Onder de strategische keuze 'buurtgericht ontwikkelen' wordt gekozen om opgaven samen met bewoners op te pakken en verder uit te werken. Er zijn hiervoor ook gebieden aangewezen als icoonproject. Naast al deze meer kleinschalige oplossingen is ook een opwaardering van de boezemwaterstructuur noodzakelijk.	Nee.
8.		Ecologische verbindingen	Ook speerpunt 9 'ecologische verbindingen tussen hotspots versterken' achten wij te smal geformuleerd. We zijn blij dat de recent in concept gereedgekomen Houtskoolschets voor versterking van de lokale ecologische structuur – waar het platform geheel achter staat – al een plek heeft gekregen in de omgevingsvisie. Verbetering van de verbindingen tussen de ecologische hotspots en potentiegebieden is zeker van belang (zie Houtskoolschets). Voor een robuuste lokale ecologische structuur is volgens de Houtskoolschets echter een kwaliteitsverbetering in inrichting en beheer van sommige hotspots en potentiegebieden van even groot belang. Wij achten het noodzakelijk dat de omgevingsvisie ook hieraan nadrukkelijk aandacht besteedt. Ook	De Houtskoolschets is gebruikt als onderlegger voor de omgevingsvisie. De omgevingsvisie is een integrale visie die een afweging maakt tussen ecologische en recreatieve waarden van groen. Sommige ecologische hotspots zijn in de visie als natuurgroen geclassificeerd en andere als stadsgroen. Bij de eerste categorie (natuurgroen) vormen ecologische waarden het uitgangspunt en moeten andere functies zoals recreatieve functies worden ingepast voor zover het de ecologische waarden niet	Nee.

			achten wij het noodzakelijk om de hotspots en potentiegebieden op de (interactieve) kaart op te nemen als onderdeel van het ecologisch netwerk.	schaadt. Bij de tweede categorie (stadsgroen) is het andersom en worden ecologische hotspots versterkt voor zover het de recreatieve functie niet schaadt. Beide soorten groen vormen een onderdeel van het totale ecologische netwerk van de stad.	
9.		Tien-minutennetwerk	We missen verder de aandacht voor een vrij liggende wandelpadenstructuur tussen winkelcentra, scholen en parkjes. In het kader van multifunctioneel gebruik kan de structuur waar mogelijk gelijk lopen met de ecologische structuren.	Dat is juist. Het zogeheten tien-minuten netwerk dat uitgewerkt wordt in gebiedsprogramma's zal gelijk lopen met andere structuren. Afhankelijk van de locatie wordt gekozen of dat gelijk loopt met een ecologische route, een doorgaande verkeersroute of bijvoorbeeld een recreatieve route.	Nee
10.	p.72	Stadsrandpark West	De visie onderscheidt drie landschappelijke dragers in en om de stad, stadslandschappen genaamd. Van deze drie krijgt de Binnenduinrand de minste aandacht in de visie. Op de visiekaart op p. 72 heeft het Haarlemse deel van de Binnenduinrand niet eens een aanduiding gekregen, naar ons oordeel zeer ten onrechte. Het Westelijke Tuinbouwgebied – het belangrijkste Haarlemse deelgebied van de Binnenduinrand – vormt landschappelijk en ecologisch een cruciale schakel tussen de Natura 2000-gebieden van de duinen en de stad. Delen van het Westelijke Tuinbouwgebied zijn door de provincie aangewezen als NNN-gebied en door de gemeente als ecologische hotspot en potentiegebied. Wij adviseren om het westelijk Tuinbouwgebied zelfs te benoemen tot extra sleutelgebied. Reden hiervoor zijn: de provincie is recent al gestart met herinrichting/	Zie beantwoording: BB1.	Ja

			natuurontwikkeling in een deel van gebied. Verschillende doelen van de visie kunnen in het Westelijke Tuinbouwgebied samenkomen: versterking ecologische samenhang (speerpunt 9), vernatting, compensatie voor het stikstof probleem en realisering extra (kleinschalige) recreatieve voorzieningen.		
11.		Energietransitie	Bij speerpunt 10 'ruimte reserveren en vrijmaken voor energietransitie' missen we de strategische keuze om allereerst te bevorderen dat daken en infrastructuren optimaal worden benut voor zonnepanelen. Ook kan de optie worden genoemd om schaduwdaken van zonnepanelen aan te leggen (zoals boven de parkeerterreinen bij Bloemendaal aan Zee), bijvoorbeeld boven het stationsplein/busstation, parkeerterreinen Kennemer Sporthal.	Zonnepanelen op daken zijn onderdeel van de oplossing. We weten dat we het daarmee alleen niet redden, daarom moet ook direct worden gestart met andere maatregelen. Het bevorderen van zonnepanelen op daken is niet overal uitgangspunt. Het wordt kwalitatief afgewogen. In het beschermd stadgezicht is het bijvoorbeeld vanwege hoge erfgoedwaarde ongewenst om overal zonnepanelen toe te staan. Een dergelijke afweging wordt ook gemaakt voor het buitengebied.	Nee
12.		Waarderpolder als sleutelgebied	De visie legt voor wat betreft de Waarderpolder en omgeving een sterk accent op het sleutelgebied Spaarnedriehoek-Zuidstrook. Het platform ziet echter diverse aanleidingen om daarbij ook het overige werkgebied van de Waarderpolder te betrekken: - de huidige knelpunten in de klimaatadaptatie; - de belangrijke rol die dit werkgebied kan spelen in de energietransitie (warmtenet, zonne-energie op de daken en parkeerterreinen); - de kansen voor verduurzaming en verdichting van bebouwing;	Bij alle gebiedsontwikkelingen moeten de opgaven waar Haarlem voor staat opgepakt worden. Door bebouwing, infrastructuur en openbare ruimte in samenhang te bekijken kunnen we koppelkansen benutten en ontstaat ruimte om meer stedelijke opgaven op te pakken.	Nee

			- de kansen voor vergroening (inclusief ecologische verbindingen) en verbetering waterhuishouding. Vele mogelijkheden dus om doelen van de visie in dit specifieke gebied van de stad te kunnen realiseren. Een aanwijzing tot sleutelgebied zou bovendien goed aansluiten bij de inspanningen die de gemeente, het Hoogheemraadschap van Rijnland en de Industriekring Haarlem nu al ondernemen om het gebied te verduurzamen (zie het convenant Waarderpolder 2021-25).	De Waarderpolder wordt in de omgevingsvisie niet opgenomen als sleutelgebied (icoonproject). In de uitvoering van de omgevingsvisie wordt voor de Waarderpolder wel een apart gebiedsprogramma opgesteld.	

BE					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.	Algemeen	Integrale aanpak	Het Ontwerp omgevingsvisie is een integrale visie op hoofdlijnen en daarmee een paraplu voor de daaronder vallende andere strategische en richtinggevende documenten. In die hoedanigheid is dit het meest abstracte document, dat in onderliggende documenten steeds verder wordt geconcretiseerd. Dit is een nieuw gegeven en bevordert de samenhang. In hoofdstuk 10, Uitvoering, gaat u in op de strategische uitwerking, bouwend op wat er al is en met alle onzekerheden die de toekomst brengt. Wij vinden dit een belangrijke stap voor Haarlem en complimenteren u daarmee. Wel hopen wij dat deze strategische uitwerking regelmatig wordt geëvalueerd, met inzet van een brede participatie.	Dank voor het compliment.	Nee
2.	Algemeen	Minder ruimte voor de auto	De focus van onze stichting is uw visie op mobiliteit en infrastructuur. De dominantie van autobezit/gebruik en het daaruit voortvloeiende ruimtebeslag is enorm. Echter, veel van uw strategische keuzes en de onderliggende argumenten vereisen ingrijpen in mobiliteit (zie o.a. de leeswijzer op pg 18-19 en H7 geheel):	De omgevingsvisie is een integrale visie. Zonder mobiliteitstransitie is het niet mogelijk om woningen toe te voegen. Het toevoegen van woningen en het nemen van maatregelen met het oog op de gevolgen van klimaatverandering kan alleen als de auto minder	Nee

			1. Mengen en verdichten Woningbouw en OV - auto wordt onvoldoende genoemd 2. Buurtgericht - ontmoeten op straat Hier worden stadsstraten, maar de auto onvoldoende genoemd 3. Vergroenen/vernatten ten koste van … Hier wordt de auto wel expliciet genoemd 4. Gezonde leefomgeving Extra groen/water vereist dat het ruimtegebruik van de auto's en de infrastructuur wordt aangepast 5. Energietransitie De rol van de mobiliteit - auto's of anderszins - wordt benoemd, maar bijv. de laadinfrastructuur onvoldoende 6. Mobiliteitstransitie "Auto alleen als het niet anders kan"; echter de tekst zegt vooral iets over andere zaken dan auto en infra… Op pg 16 staat: polycentrische metropoolregio - wonen en werken niet op één plek. Meer forensen dus. Staat op enigszins gespannen voet met het mobiliteitsplan. Wel: streven naar beter benutten economisch kapitaal regio. Hoe? Vooralsnog draagt de provincie weinig bij aan het bevorderen van de ringweg. Eerst in 9.6 (pg 120-123) staat specifieker de bevestiging vanuit de SOR en het mobiliteitsbeleid dat de voetganger/fietser op één staan, dat nieuwe wijken autoluw worden, in oude wijken minder parkeerplaatsen komen enz.	ruimte krijgt in de openbare ruimte. De vereiste ingrepen op het gebied van mobiliteit zijn daarom ook onderdeel van de visie. Het concept van de polycentrische metropoolregio staat niet op gespannen voet met het mobiliteitsplan; hierin vullen de omgevingsvisie en het mobiliteitsplan elkaar juist aan. Er wordt gedoeld op het feit dat in de gehele MRA het werken meer verspreid is, wat dus juist moet leiden tot minder forenzen dan in de bestaande situatie.	
3.			Op pg 16 staat: polycentrische metropoolregio - wonen en werken niet op één plek. Meer forensen dus. Staat op enigszins gespannen voet met het mobiliteitsplan.	Zie antwoord nr. 1.	Nee
4.			Verheugd zijn wij over het terugdringen van de goederenstromen door de stad.	Dank hiervoor.	Nee
5.		Ruimtebeslag auto terugdringen	Om uw ambities waar te maken, dient met name het autobezit/gebruik en het daaruit voortvloeiende	De mobiliteitstransitie is te omvangrijk en ingrijpend om het onderdeel te maken van andere	Nee

			ruimtebeslag in de stad fors veranderen. Dit is voorwaardelijk voor de andere keuzen. Ons advies is daarom dit voornemen te prioriteren. Wanneer u het voorts koppelt aan de andere 5 strategische keuzen, wint uw visiestuk aanzienlijk aan gewicht.	strategische keuzes. Naast het terugdringen van de ruimte voor de auto zijn er ook andere manieren om de ambities waar te maken. Dit voorstel wordt daarom niet overgenomen in de visie.	

BF					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.	Algemeen	Erfgoed	Gezien het belang van de omgevingsvisie is het teleurstellend dat de betekenis van het erfgoed voor Haarlem te weinig aandacht krijgt in de omgevingsvisie en dat er geen verbinding is gelegd tussen het erfgoed en de opgaven waarvoor de gemeente Haarlem zich geplaatst ziet. De cultuurhistorische kwaliteiten vormen een anker en bieden kansen voor de transformatie van de stad.	Het identiteitsverhaal is gebaseerd op het rapport Cultuurhistorische Hoofdstructuur Dit is Haarlem (hierna CHH). Dit rapport is speciaal opgesteld voor de omgevingsvisie. De opgaven van de omgevingsvisie komen voort uit identiteit, trends en ontwikkelingen. Ons inziens is er wel degelijk verbinding. We zijn het eens dat de cultuurhistorische kwaliteiten van Haarlem kansen bieden voor transformatie en realisatie van de opgaven.	Nee
2.	Algemeen	Erfgoed moet één van de dragers zijn van de omgevingsvisie	De rijke geschiedenis van Haarlem is nog altijd goed zichtbaar in de ruimtelijke opbouw van de stad. Prehistorische afwateringsstroompjes, middeleeuwse stratenpatronen, de 17de-eeuwse stadsuitleg met zijn regelmatige verkaveling, de romantische villaparken uit de 19de eeuw, de bescheiden arbeiderswijken, de grootschalige stadsvernieuwing uit de jaren zeventig:	Het hoofdstuk Identiteit wordt aangevuld met de belangrijkste punten uit en verwijzing naar het rapport CHH. De thematische lijnen worden hierin herkenbaarder in de tekst geschreven. Bij de uitwerking van	Ja

			alle lagen samen hebben de vorm en het karakter van de stad bepaald. Het is zaak het karakter van de stad en de identiteit van die stad te bewaren. Binnen alle veranderingen die zich in een stad voordoen moet het karakter en de identiteit van de stad zichtbaar blijven. Wij zijn daarom van mening dat de cultuurhistorie een van de dragers van de omgevingsvisie zou moeten zijn. Het gaat hierbij om waarden en belangen in de sfeer van de archeologie, gebouwd erfgoed en cultuurlandschap.	de opgaven en de verdiepende uitspraken worden concrete verwijzingen opgenomen naar het hoofdstuk Identiteit door gebruik te maken van de zelfde termen uit dit hoofdstuk. De CHH wordt ook gebruikt voor de gebiedsprogramma's (uitwerking van de omgevingsvisie).	
3.		Kernkwaliteiten van de stad worden niet benoemd	De Omgevingsvisie bevat veel ronkende zinnen zoals" We gebruiken de noodzakelijke ingrepen in de stad om de kernkwaliteiten ervan te versterken". Maar helaas blijft onduidelijk wat die kernkwaliteiten zijn. Ze worden in de omgevingsvisie niet benoemd en het blijft onduidelijk wat er wordt gedaan om die kernkwaliteiten te versterken. Daardoor blijft het een holle frase.	De kernkwaliteiten worden in het hoofdstuk Identiteit benoemd op het abstractie niveau wat passend is bij de omgevingsvisie. Dat gaat om vijf thema's uit de CHH die de ontwikkeling van Haarlem het meest hebben gevormd en de historische langen lijnen in de stad en de verschillende type gebieden waaruit Haarlem bestaat. Bij de uitwerking van de visie worden de kernkwaliteiten per stadsdeel of wijk bewust niet uitgewerkt maar worden zij genoemd zodat in verdere concretere planvorming vanuit de omgevingsvisie duidelijk is dat de kernkwaliteiten in beeld gebracht dienen te worden wanneer hier aan de slag wordt gegaan. Dit sluit aan bij de CHH waarin ook staat dat benoemde kernkwaliteiten per gebied te concreet zijn voor de omgevingsvisie maar passends zijn voor eventueel het	Ja

				omgevingsplan of een gebiedsprogramma.	
4.		Rapport Cultuurhistorische hoofdstructuur niet gebruikt en niet benoemd	Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultuur. De huidige kwaliteiten en de voorgenomen ontwikkelingen moeten op grond van de Omgevingswet in beeld zijn en ook blijven. Helaas is dat wat betreft het erfgoed onvoldoende het geval in de omgevingsvisie van Haarlem. Weliswaar is het rapport 'Dit is Haarlem, de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de stad' (2019) opgesteld tijdens het maken van de omgevingsvisie, maar er is in de omgevingsvisie weinig tot niets van terug te vinden. Zelf een vermelding van het rapport blijft achterwege in de Omgevingsvisie. Het is belangrijk dat we ervoor zorgen dat huidige en toekomstige veranderingen in de stad en het buitengebied bijdragen aan het herkenbaar houden van de geschiedenis en de karakteristieken van Haarlem. De Cultuurhistorische Hoofdstructuur is opgesteld om de ruimtelijke geschiedenis van de stad te begrijpen, overzicht te bieden en inzichtelijk te maken welke karakteristieken de identiteit van Haarlem bepalen" (citaat Cultuurhistorische Hoofdstructuur). De Cultuurhistorische Hoofdstructuur laat zien wat belangrijke waarden zijn en biedt daarmee argumenten die kunnen bijdragen aan de besluitvorming binnen de gemeente. Wij stellen daarom voor om het rapport m.b.t. Cultuurhistorische Hoofdstructuur door de gemeenteraad te laten vaststellen en daarmee de status te geven die het verdient. Het rapport dient dan als toetsingskader en bevordert daarmee dat nieuwe ontwikkelingen aansluiten bij de kernkwaliteiten van het gebied waarin ze plaatsvinden.	De inhoud van CHH is stevig verankerd in de omgevingsvisie. Zie hiervoor ook antwoord 3. De lange lijnen en thematische lijnen uit de CHH komen op nog meer plaatsen terug in de visie dan bij Identiteit. De visie bouwt voort op de vijf thematische lijnen: de zorgzame stad, de groene woonstad, van en naar de stad, markt en nijverheid en verdediging op een eigentijdse manier terugkomen. Aandacht voor markt en nijverheid is bijvoorbeeld stevig verankerd in de visie via de woon- en werkstad en de groene woonstad via het vergroenen en vernatten. Zo hebben alle thematische lijnen een plek gekregen in de visie zonder letterlijk de termen uit het CHH te gebruiken. Om de verbanden tussen het hoofdstuk Identiteit (en daarmee de CHH en het erfgoed) en de opgaven en uitwerking beter inzichtelijk te maken hebben we diverse tekstuele wijzigingen aangebracht door meer dezelfde terminologie te gebruiken. De gebieden en lange lijnen hebben ook een duidelijke plek gekregen in de visie, de verschillende gebieden komen terug in de visiekaart	Ja

				evenals de lange lijnen die wordt gebruikt als inspiratie voor de ontwikkeling van de stad. De opsteller van het rapport heeft ook aangegeven dat de CHH herkenbaar in de visie terugkomt. Een verwijzing naar het rapport Cultuurhistorische Hoofdstructuur wordt toegevoegd aan de visie. Het rapport wordt niet vastgesteld door de gemeenteraad omdat het een onderzoeksrapport betreft.	
5.	p.88	Hoogbouw	De Notitie 'Hoogbouwprincipes' (door de gemeenteraad vastgesteld in 2018) beschrijft algemene hoogbouwprincipes. Aangekondigd is dat er nog een verdere verfijning zou plaatsvinden zodat er een volwaardig toetsingskader hoogbouw ontstaat. Het definitief toetsingskader dat de raad vaststelt zou dan onderdeel gaan uitmaken van de Omgevingsvisie. Dit definitief toetsingskader ontbreekt echter en de Omgevingsvisie stelt ook op dit punt erg teleur. De Omgevingsvisie bevat zogenaamde "verdiepende uitspraken" over hoogbouw (pg. 88). De Omgevingsvisie komt echter niet veel verder dan de volgende uitspraak: "In de beschermde binnenstad worden gebouwen vanaf 20 meter bouwhoogte aangemerkt als hoogbouw, in de rest van Haarlem worden gebouwen vanaf 30 meter bouwhoogte als hoogbouw aangemerkt". Helaas wordt niet vermeld dat er voor initiatieven die onder definitie hoogbouw vallen er een Hoogbouw Effect Rapportage (HER) moet worden gemaakt en dat een cultuurhistorische effectrapportage één van de	Dank voor de inspraak. Naar aanleiding van uw reactie is de tekst en de kaart aangepast. De kaart zijn de beperkingen voor hoogbouw beter inzichtelijk gemaakt. De mogelijkheid voor hoogbouw op eigenstandige terreinen is komen te vervallen. En dat hoogbouw moet altijd met een Hoogbouweffectrapportage (HER) worden beoordeeld.	Ja

			belangrijkste pijlers van een HER is. Aan de verdiepende uitspraken over hoogbouw willen we er graag een paar toegevoegd zien: • Hoogbouw mag het karakteristieke silhouet van de stad en de bakens die dit silhouet vormen niet verstoren. • Hoogbouw mag de kernkwaliteiten van beschermde stadsgezichten niet verstoren. Schenk daarbij aandacht aan de schaalsprong (de verknoping van de kleine aan de grote schaal) en het effect op de aanliggende kleinschalige buurten. Een heel slecht voorbeeld is wat dit betreft De Pionier aan de Spaarndamseweg. • Hoogbouw mag belangrijke lange lijnen en zichtlijnen niet verstoren. Hoogbouw moet zorgvuldig worden ingepast en past lang niet overal. Een goede aansluiting op de bestaande karakteristieken van de stad is van belang. Vooral in beschermde stadsgezichten waar een zeer samenhangend, ruimtelijk en historisch waardevol bebouwingsbeeld is met duidelijke maat en schaal, ligt hoogbouw niet voor de hand.		
5.		Erfgoed	In deze paragraaf wordt alleen gesproken over de historische binnenstad. Haarlem kent meer beschermde stadsgezichten die niet onvermeld mogen blijven: Rijksbeschermd gezicht Haarlem, Rijksbeschermd gezicht Haarlem Zuid, Rijksbeschermd gezicht Haarlem Zuidwest, Rijksbeschermd gezicht Haarlem-Noord. Verder herbergt Haarlem natuurlijk veel rijks-, provinciale -en gemeentelijke monumenten. Schenk daar dan ook meer aandacht aan. Een wezenlijke rol van het erfgoed zoals hiervoor in deze brief is benoemd, zou een in deze paragraaf aan de orde gesteld moeten worden.	Dank voor de reactie. Het is niet de bedoeling geweest alleen aandacht te hebben voor de historische binnenstad. Er wordt tekstueel aangepast dat het om meer gebieden en beschermd stads- en dorpsgezichten gaat dan de historische binnenstad.	Ja

6.		Inrichting openbare ruimte moet aansluiten bij (monumentale) bebouwing)	De inrichting van de openbare ruimte moet niet alleen bijdragen aan het recreatief gebruik, waterberging en het verkeers- en vervoersnetwerk dat primair is afgestemd op voetgangers en fietsers. Wij zijn van mening dat de inrichting van de openbare ruimte ook moet aansluiten op het beschermde stadsgezicht. De samenhang tussen de (monumentale) bebouwing en de aangrenzende openbare ruimte verdient meer aandacht in de omgevingsvisie.	Dank voor dit aandachtspunt. Dit is vigerend beleid. Bij de verdere uitwerking van de visie wordt hiermee rekening gehouden.	Nee
7.		Mengen en verdichten	De opgaven waarvoor Haarlem zich geplaatst ziet worden niet gekwalificeerd en de omvang van de ruimteclaims die daarmee gemoeid zijn blijven onduidelijk. Neem bijvoorbeeld de woningbouwopgave. Met de 10.000 woningen waar de Woonvisie tot 2030 van uit gaat ben je er niet. Hoeveel woningen moeten er bij komen tot 2045? Waar komen die te staan en voor wie wordt er gebouwd? De Omgevingsvisie komt niet verder dan stoplappen als: "Ook over woningbouw is regionale afstemming van belang". De omgevingsvisie bevat voor elk wat wils en blijft vaak steken in abstracties en algemeenheden. Het blijft te onduidelijk wat de implicaties zijn van het beleid voor de fysieke leefomgeving. De negatieve gevolgen van keuzes blijven onbenoemd. Welke prioriteiten worden er gesteld als blijkt dat niet alles ruimtelijk kan of als de benodigde financiële middelen ontbreken? Allemaal vragen waarop de omgevingsvisie te weinig antwoord geeft. Je kunt dit soort vragen niet omzeilen door de omgevingsvisie te bestempelen als een "levend document". De omgevingsvisie schiet dan tekort als kader voor het op te omgevingsplan.	Er worden in deze visie geen aantallen genoemd na 2030. Wel wordt aangegeven op welke manier de stad wordt ontwikkeld en waar dan ruimte ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen. Het is niet mogelijk om de omgevingsvisie direct te vertalen in een omgevingsplan. Hiervoor is nog een tussenstap nodig: de visie krijgt uitwerking door middel van thematische- en gebiedsgerichte programma's.	Nee
8.		Kwantificeren	De omgevingsvisie gaat uit van een integrale afweging van belangen. Maar bij die integrale afweging sneuvelen zachte waarden als erfgoed, natuur, biodiversiteit, waterkwaliteit en luchtkwaliteit het eerst. Geef die	In de uitvoering van de omgevingsvisie wordt gewerkt met een monitoringsinstrument. Doelen vanuit de omgevingsvisie	Ja

			zachte waarden dus een harde sectorale toets. Dat dit nodig is blijkt ook uit het Omgevingseffectrapport. Het Omgevingseffectrapport signaleert dat er duidelijk risico's zijn op negatieve effecten als het om cultuurhistorie en erfgoed gaat. "Ook hier liggen opgaven voor de omgevingsvisie" (pg. 2) Op dit vlak is er dus nog werk te verzetten voordat de Omgevingsvisie kan worden vastgesteld door de gemeenteraad. Binnen alle veranderingen die zich in een stad voordoen moet het karakter en de identiteit van de stad zichtbaar blijven. Leg dat uitgangspunt duidelijk vast in de omgevingsvisie.	kunnen hiermee worden gemonitord. Dit instrument maakt onder andere gebruik van de thema's die voorkomen in het Omgevingseffectrapport. Zie punt 1 voor betere verankering van erfgoed in het hoofdstuk Identiteit.	
9.		Erfgoed	De betekenis van erfgoed komt te weinig uit de verf in de omgevingsvisie. Helaas is verzuimd om erfgoed als inspiratiebron te gebruiken bij de opgaven waarvoor Haarlem zich geplaatst ziet. Erken dat erfgoed essentieel is voor de identiteit van Haarlem. Leg daarom in de omgevingsvisie vast dat ondanks alle noodzakelijke veranderingen die zich in een stad voordoen het karakter en de identiteit van de stad zichtbaar moeten blijven. Plaats de actuele ruimtelijke opgaven meer in een historisch perspectief en de Omgevingsvisie zal daardoor als richtinggevend instrument aan waarde winnen.	Zie punt 1. In het hoofdstuk Identiteit wordt de rol van erfgoed nadrukkelijker beschreven zodat beter inzichtelijk wordt gemaakt dat erfgoed vanaf het begin af geborgd is in de visie.	Ja

BG					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.	Algemeen		Complimenten voor de omgevingsvisie	Dank voor het compliment.	
2.		Sportvelden bij Haarlem nieuw Zuid	Wij zien graag een integrale visie m.b.t. de sportvelden langs het Spaarne aan de rand van Europawijk en een speeltoestellenbeleid/visie/inventarisatie voor heel Schalkwijk.	Sportvelden en speeltoestellen zijn gekoppeld aan het tien-minuten netwerk. De sportvelden langs het Spaarne worden op pagina 109 inderdaad benoemd als integrale transformatie-opgave. Dit onder meer vanwege	Ja

				de ambitie om een OV-knooppunt te realiseren bij de Buitenrustbruggen. Het Spaarnepark is tevens nieuw opgenomen in de visie als icoonproject. Een uitgewerkte visie in meer detail zal later volgen omdat dit gezien het abstractieniveau te gedetailleerd is voor de omgevingsvisie.	
3.		Cultuurvoorzieningen in Schalkwijk	Cultuurvoorzieningen uitbreiden en structureel inbedden in Schalkwijk, een stadsdeel dan 1/4 deel van Haarlem is rechtvaardigt een of meer cultuurlocaties, zeker gezien de filosofie van een ongedeelde stad.	Dank voor het meegeven van dit aandachtspunt. Inzet van de omgevingsvisie is een inclusieve stad. Onderdeel hiervan is dat in de verschillende stadsdelen ruimte is voor ontmoeten en ontplooiing. Per stadsdeel wordt gekeken op welke manier hieraan invulling kan worden gegeven. Met alle ontwikkelingen die momenteel gaande zijn in Schalkwijk (waaronder Schalkwijk Midden / Schalkwijk Centrum), wordt ook gekeken naar de benodigde voorzieningen voor dit gebied.	Nee

BH					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.	Algemeen	Definitie erfgoed	Het is van belang wat er onder het gehanteerde woord ‘erfgoed’ wordt verstaan. Onze suggestie is de brede/breedste definitie op te nemen in de omgevingsvisie, bijvoorbeeld bij 02 Leeswijzer, en wel als volgt: wettelijke monumenten, rijksbeschermde stads- en dorpsgezichten, Orde2-gebouwen, gebouwen	Dank voor de reactie. De termen worden inderdaad beiden gebruikt in de omgevingsvisie. hierbij is de context bepalend voor de definitie.	Nee

			met dubbelbestemming Bouwhistorie, andere beeldbepalende gebouwen, gebieden en gevelstructuren en -wanden (op straatniveau) in of buiten de beschermde gezichten, zichtlijnen en lange lijnen, archeologie, landschap, cultuurhistorie, immaterieel erfgoed etc. En vooral ook, hun omgevingen. Wat ons betreft wordt deze brede/breedste definitie van erfgoed gehanteerd, en dient dit alles als basis (tot behoud) van de erfgoedwaarden. Naast het woord 'erfgoed' wordt in de ontwerp-visie ook de term 'cultuurhistorie' gebruikt. Voor de eenduidigheid lijkt het ons handig om zoveel mogelijk dezelfde terminologie te gebruiken, en alles onder te brengen bij de term 'erfgoed'.	Voor het abstractieniveau van de omgevingsvisie is dit passend en dekken beide begrippen voldoende de lading.	
2.		Erfgoed is niet goed geborgd en heeft een te kleine rol in de visie	Haarlems erfgoed krijgt zeker niet de rol en 'zwaarte' die passend is bij de 5e erfgoedstad van Nederland. Het woord 'erfgoed' komt in de omgevingsvisie 11 keer voor (en 1 keer als paragraafnaam). Slechts 2 keer als visie en doelstellend, waarvan 1 keer bij de analyse van 07 Haarlemse Opgaven en 1 keer bij 09 Uitwerking. En de rest van de woorden 'erfgoed', veruit het overgrote deel dus, betreft enkele keren een (algemene) visie maar niet doelstellend, en verder hoofdzakelijk beschrijvingen van een status quo of algemene opmerkingen over erfgoed. Het woord 'cultuurhistorie' (of een variant daarvan zoals cultuurhistorisch) komt 15 keer voor en hiervoor geldt ongeveer hetzelfde als hiervoor genoemd bij het woord 'erfgoed'. Nadere constateringen: • In de inhoudsopgave komen de woorden erfgoed en cultuurhistorie niet voor. • In het belangrijke hoofdstuk 01 Samenvatting ook niet.	De zwaarte van een onderwerp in de visie is niet af te leiden aan het aantal keer dat het woord is gebruikt in de visie. Erfgoed speelt een belangrijke rol binnen de omgevingsvisie en wordt op de juiste plekken in de visie, bijvoorbeeld in relatie tot verdichten, benoemd om het erfgoed te beschermen, te behouden of te versterken. In hoofdstuk Identiteit wordt de rol van erfgoed nadrukkelijker beschreven zodat beter inzichtelijk wordt gemaakt dat erfgoed vanaf het begin is geborgd in de visie.	Ja

			• Erfgoed en cultuurhistorie komen zijn ook niet te vinden in de hoofdstukken die onderleggers zijn voor de visie in hoofdstuk 08: 04 Context, 05 met de voor de visie zeer belangrijke identiteit, 06 Trends en ontwikkelingen. • Bij de Haarlemse Opgaven in hoofdstuk 07 – een andere en misschien wel belangrijkste onderlegger voor de visie in 08 – is erfgoed bij een van de opgaven in een bijrol opgenomen. • In het belangrijkste hoofdstuk 08 Visie wordt zelfs bij de strategische keuze 1 'Mengen en verdichten' het erfgoed/cultuurhistorie alleen één keer constaterend en in algemene termen genoemd, ook hier niet visionair en niet doelstellend. • Tot slot, bij de uitwerking van de visie – 09 Verdiepende uitwerking – komt erfgoed te weinig voor, is daar te beperkt visionair en doelstellend, en bovendien onzelfstandig.	Bij de uitwerking van de visie komt erfgoed inderdaad niet zelfstandig voor omdat erfgoed op zichzelf onvoldoende richtinggevend is en onvoldoende een antwoord is op de vragen en opgaven waar Haarlem voor staat. Het belang van erfgoed voor de stad en de aantrekkelijkheid van Haarlem onderschrijven we.	
3.		Erfgoed heeft slechts een bijrol	Haarlem dankt zijn huidige populariteit bij (potentiële) bewoners en (potentiële) bezoekers voor een belangrijk deel aan zijn cultuurhistorische verleden en zijn historische bebouwde omgeving in vooral de verschillende rijksbeschermde stadsgezichten (inclusief het rijksbeschermde dorpsgezicht Spaarndam). En dat de stad meerdere beschermde stadsgezichten heeft, is redelijk uniek in Nederland. Haarlem is (daarom) de 5e erfgoedstad van Nederland, waarbinnen een 3e plek voor (relatief) de meest monumentale binnenstad en zelfs een 1e plek voor (relatief) de meeste woningen van de drie belangrijkste vooroorlogse stedenbouwkundige periodes1. Een stevige en prominente borging van het erfgoed zou dan passend moeten zijn in de omgevingsvisie van zo'n stad. Maar helaas is dit in de ontwerp-omgevingsvisie van Haarlem niet het geval. Want op alle hoofdonderdelen van de ontwerp-omgevingsvisie – de opgaven, onderleggers,	Erfgoed is onderdeel van de identiteit van Haarlem en daarmee de basis van de omgevingsvisie. Op de visiekaart wordt duidelijk rekening gehouden met en ook voortgeborduurd op het erfgoed. Bestaande en beschermde stadgezichten zijn geduid en historische lange lijnen en structuren worden versterkt en behouden. Borging van het erfgoed vindt niet alleen plaats in de omgevingsvisie maar ook in het omgevingsplan, de juridische vertaling van de omgevingsvisie.	Nee

			hoofdvisies en doelstellingen in de uitwerking – heeft erfgoed slechts een bijrol gekregen. Dit beeld blijkt ook uit onze kwantitatieve en kwalitatieve analyse aan het begin van dit hoofdstuk.		
4.		Erfgoed niet precies geduid bij identiteitsbepaling	Wij stellen ons gezien onze hiervoor genoemde analyse en conclusie de volgende vragen. Hoe kan je een visie vaststellen als je de erfgoedwaarden, die in Haarlem als 5e erfgoedstad een zeer belangrijk onderdeel zijn van de fysieke (leef)omgeving – hoofdonderdeel van de omgevingsvisie – niet goed of volledig duidt? En er wel wordt gesproken over identiteit (hoofdstuk 05), maar daar juist ontbreekt de preciezere duiding van erfgoed als kwaliteit en identiteit om te behouden en de visie om daar mee om te gaan en die te versterken?	Voor de omgevingsvisie is het onderzoeksrapport Cultuurhistorische Hoofdstructuur: dit is Haarlem opgesteld. Dit onderzoek is gebruikt bij het opstellen van de visie en het opstellen van het hoofdstuk Identiteit. In het hoofdstuk Identiteit wordt beter aangegeven hoe erfgoed en cultuurhistorie zijn verwerkt en wordt verwezen naar het onderzoeksrapport.	Ja
5.		Afdeling Erfgoed zit niet in projectgroep	Overigens, tekenend in dit verband is dat de afdeling Erfgoed van de gemeente bij het opstellen van de omgevingsvisie niet is vertegenwoordigd in de ambtelijke Projectgroep (als hoogste orgaan in de structuur van de geformeerde gemeentelijke ambtelijke organisatie rond de omgevingsvisie). Het Team Erfgoed kon ‘slechts’ eenzijdig haar bijdrage leveren in de (lagere) ambtelijke Inputgroep.	Dit is geen inhoudelijke reactie op de omgevingsvisie.	Nee
6.		Erfgoed als strategische keuze	Het Haarlemse erfgoed was en is cruciaal voor de stad en zijn verleden, identiteit en toekomst. En daarmee dus ook cruciaal voor de ruimtelijke (leef)omgeving en de identiteit als hoofdonderwerpen van een omgevingsvisie. Daarom verdient erfgoed en de stad een borging als hoofdrol in de omgevingsvisie (in plaats van de onzelfstandige en te beperkte bijrol uit de ontwerpvisie). Onze suggestie om die hoofdrol te	We onderschrijven dat het erfgoed cruciaal is voor de leefomgeving en identiteit van de stad en dat erfgoed een kans kan zijn voor toekomstige ontwikkelingen. Dat komt ook zo terug in de visie bij het	Ja

			bereiken is primair via een nieuwe/aanvullende zelfstandige strategische keuze in hoofdstuk 08 Visie (met aanvulling in 8.1 Integrale Visie). In deze aanvullend op te stellen strategische keuze over erfgoed zou als hoofdvisie en -doel aan de orde moeten komen dat toekomstige opgaven en ingrepen niet ten koste mogen gaan van het erfgoed en van de kernkwaliteiten in relatie tot het erfgoed. Voorts dat het (behoud van) erfgoed en de kernkwaliteiten dienen als basis en uitgangspunt voor de toekomstige opgaven en ingrepen. En (dus) ook dat het erfgoed een kans kan zijn voor toekomstige opgaven en ontwikkelingen, mits juist geproportioneerd.	stellinglandschap in het Stadsrandpark Oost. Zie ons antwoord bij punt 4. Erfgoed komt nadrukkelijker terug in het hoofdstuk Identiteit (de basis van de omgevingsvisie). Het voorstel om erfgoed als extra strategische keuze op te nemen wordt niet overgenomen. Erfgoed draagt als sectorale aparte keuze onvoldoende integraal bij aan de verschillende opgaven.	
7.		Kernkwaliteiten benoemen	Over de voornoemde kernkwaliteiten: die worden weliswaar al op veel plekken in de ontwerpvisie in algemene zin genoemd, maar nergens staat vermeld wat die kernkwaliteiten dan concreet zijn. Onze suggestie is die alsnog te benoemen. In het rapport over de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Haarlem – zie ons hoofdstuk 5 hierna – zijn kernkwaliteiten al voor 23 gebieden in beeld zijn gebracht. Onze suggestie is die te gebruiken in de omgevingsvisie.	Dank voor de suggestie. In het hoofdstuk Identiteit wordt nadrukkelijker een verband gelegd met het onderzoeksrapport Cultuurhistorische Hoofdstructuur Haarlem. Ook wordt een link in de visie opgenomen naar dit onderzoek. De kernkwaliteiten benoemd in het onderzoeksrapport zijn bedoeld om te gebruiken voor het omgevingsplan en niet voor de omgevingsvisie, daarvoor is het detailniveau passender.	Ja
8.		Erfgoed	Met onze hoofdrol-suggesties krijgt erfgoed ook de sterke(re) ruimtelijke functie die het verdient in de omgevingsvisie. Erfgoed kan dan effectiever en meer op gelijk niveau ‘samenwerken’ met de onderdelen in de gebiedsontwikkeling die per definitie ‘sterk’ zijn omdat ze geld (zouden) opbrengen. En kunnen de kansen van	Erfgoed heeft in Haarlem, onder andere door wettelijke kaders rondom beschermd stadsgezicht en monumenten, een stevige positie in het ruimtelijk domein. De suggestie dat erfgoed straks	Nee

			het erfgoed bij toekomstige opgaven en ontwikkelingen beter benut worden. In plaats dat erfgoed op dit moment helaas nog steeds teveel gezien blijft worden als kostenpost (mede omdat andere dan de intrinsieke waarde van erfgoed niet worden meegeteld, zie ons hoofdstuk 6, aan het begin 'Waarde erfgoed'). Erfgoed delft daarom vaak al tevoren het onderspit; niet alleen nu, maar ook straks, en wel versterkt wanneer sprake blijft van de te zwakke positie van erfgoed in de omgevingsvisie, en de druk van de woningbouw- en de klimaat-opgaven.	en in het verleden, vaak en van tevoren het onderspit delft, delen wij niet. Het feit dat Haarlem vijfde erfgoedstad van Nederland is bevestigt onze gedachtegang hierbij. Bij alle majeure opgaven waar de stad voor staat, zoals verdichten en de energietransitie, wordt omschreven dat dit alleen kan als we rekening houden met bestaande erfgoed- en/of cultuurhistorische waarden. In de ontwerp-omgevingsvisie is veel aandacht voor de lange lijnen (Spaarne, stadstraten, Stadsrandpark Oost) en worden ook verschillende gebieden met verschillende karakteristieken anders behandeld. Dit sluit aan bij de verschillende gebiedstypes die zijn opgenomen in het onderzoeksrapport Cultuurhistorische Hoofdstructuur: dit is Haarlem.	
9.		Erfgoed	Deze beoogde hoofdrol i.p.v. de nu toebedeelde bijrol verkleint ook de risico's op negatieve effecten voor het erfgoed, die duidelijk aanwezig worden geacht volgens het Omgevings Effect Rapportage OER, een bijlage van de omgevingsvisie. Dit OER is bedoeld als 'belangrijke onderbouwing bij de keuzes die we maken in de omgevingsvisie'. En dat zou impliceren dat een meer beschermende rol voor het erfgoed zou moeten gelden. Dat wordt dus nu niet voldoende gerealiseerd met de huidige bijrol in de ontwerp-visie.	Zie onder andere antwoord bij punt 7. Oneens met inspreker dat wanneer er risico's voor erfgoed worden benoemd in de OER, impliceert dat we ons erfgoed beter moeten beschermen. Er heeft een integrale afweging plaatsgevonden tussen kansen en	Nee

				risico's tussen verschillende thema's.	
10.		Hoofdrol erfgoed	Een nieuwe strategische keuze over erfgoed in hoofdstuk 08 Visie, zal ook proportioneel moeten worden onderbouwd dan wel moeten doorwerken in andere hoofdstukken van de omgevingsvisie. Met name in het hoofdstuk 05 Identiteit, de belangrijke onderlegger voor de hoofdvisie, en hoofdonderwerp van een omgevingsvisie. Wij pleiten daar voor een aparte paragraaf 'Erfgoed als identiteit', waar de identiteit zwaarder wordt geladen met erfgoed (zie ook ons volgende hoofdstuk 4 over de geschiedenis van Haarlem). En zeker ook in 07 Haarlemse Opgaven, waar wij eveneens pleiten voor een eigen opgave voor erfgoed. In de volgende hoofdstukken doen wij verdere suggesties om de hoofdrol van erfgoed waarvoor wij pleiten, (verder) te vertalen in die andere hoofdstukken van de visie. Heemschut stelt zich graag beschikbaar om over de tekstuele invulling mee te denken van de nieuwe strategische keuze en de doorwerking naar de andere hoofdstukken.	Dank voor de suggestie. We nemen het voorstel gedeeltelijk over. Het hoofdstuk Identiteit wordt aangepast. De suggestie om ook een aparte opgave te formuleren op het gebied van erfgoed wordt niet overgenomen. Erfgoed is geen integrale opgave maar onderdeel van de aantrekkelijke woon- en werkstad die Haarlem wil zijnen erfgoed heeft ook een rol in het versterken van het sociaal weefsel van de stad en de gezonde stad.	Ja
11.		Geschiedenis opnemen	Haarlem is voor een belangrijk deel gevormd door zijn geschiedenis. Haarlem bestaat en 'leeft' mede van zijn geschiedenis. Die geschiedenis heeft voor een belangrijk deel geleid tot de huidige ruimtelijk/fysieke (leef)omgeving – in Haarlem voor een belangrijk deel erfgoed – en tot de huidige identiteit van de stad en zijn inwoners. Daar teert de stad ook nu nog op. Deze ruimtelijk/fysieke (leef)omgeving en de identiteit zijn hoofdonderwerpen van een omgevingsvisie, dus van groot gewicht voor de hoofdvisie, en daarmee uitgangspunten voor de toekomstige opgaven en ontwikkelingen. Zonder duiding ervan met hun geschiedenis kan je een omgevingsvisie dus niet vaststellen. Desondanks ontbreekt die stadsgeschiedenis in de ontwerp-omgevingsvisie. Het is	Zie antwoord bij punt 7.	Ja

			daarom noodzakelijk, dat een relevante geschiedenis van de stad en zijn inwoners alsnog in de omgevingsvisie wordt opgenomen. (PS: in hoofdstuk 05 Identiteit wordt slechts af en toe getipt aan een klein deeltje van de geschiedenis passend bij de daar gekozen drie thema's 'Oog voor ….. elkaar, kwaliteit, ontspanning'). Onze suggestie is een apart hoofdstuk voor de geschiedenis, voorafgaande aan hoofdstuk 05 Identiteit. Door de geschiedenisbeschrijving zal dit hoofdstuk 05 extra lading (moeten) krijgen, bovenop de al genoemde uitbreiding van de identiteit in het voorgaande hoofdstuk 3 (als gevolg van ons pleidooi voor een eigen strategische keuze voor erfgoed). Deze totale uitbreiding van de beschrijving van de identiteit in hoofdstuk 05 zou het beste kunnen worden ondergebracht in de nieuwe paragraaf 'Erfgoed als identiteit'. De zichtbaarheid van de geschiedenis van Haarlem en daarmee de extra lading van de identiteit, geeft op dit vlak een proportionele onderbouwing voor ons hoofdpleidooi om erfgoed een hoofdrol te geven in de omgevingsvisie i.p.v. de huidige toebedeelde bijrol. In het rapport Cultuurhistorische Hoofdstructuur van Haarlem die in het hoofdstuk hierna aan de orde komt, is kant en klaar de relevante Haarlemse geschiedenis voorhanden. Onze suggestie is die op te nemen in het nieuwe hoofdstuk in de omgevingsvisie, desgewenst in een verkorte versie.		
12		Cultuurhistorische hoofdstructuur als toetsingskader	De gemeente heeft als input voor de op te stellen omgevingsvisie de cultuurhistorische hoofdstructuur van de stad in beeld gebracht in het rapport 'Dit is Haarlem, de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de	Het onderzoeksrapport Cultuurhistorische Hoofdstructuur: dit is Haarlem wordt nadrukkelijker onderdeel	Ja

			stad' (hierna te noemen CHH). De CHH beschrijft de rijke Haarlemse historische gelaagdheid, het verhaal van Haarlem, en de belangrijkste thema's die gezamenlijk de (ruimtelijke) geschiedenis in belangrijke mate hebben bepaald. In zowel stedelijke beschrijvingen als afzonderlijk voor de 23 Haarlemse gebieden, en voor 19 zogenaamde lange lijnen met verbindende historische structuren, alle inclusief hun mede door voornoemde geschiedenis bepaalde (individuele en huidige) kernkwaliteiten. Tezamen maakt het duidelijk hoe de huidige identiteit ofwel het DNA van Haarlem is bepaald. Deze cultuurhistorie met zijn kernkwaliteiten, die zijn geconcretiseerd in de CHH, levert een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de ruimtelijk/fysieke (leef)omgeving en draagt bij aan een gedeeld verhaal waar Haarlemmers zich in herkennen, dat zij koesteren en waarderen. Daarmee vertelt de cultuurhistorie dus ook wat dit alles betekent voor de hedendaagse stad (en haar toekomst). Omdat ook gemeenten dit zouden moeten koesteren, is deze cultuurhistorie in casu het bredere verzamelbegrip erfgoed, landelijk tot één van de dragers van de omgevingsvisie gemaakt. Het is dus belangrijk dat toekomstige opgaven en ingrepen bijdragen aan het herkenbaar houden van de geschiedenis en karakteristieken van Haarlem. En dus ook dat het erfgoed behouden blijft en in de omgevingsvisie als uitgangspunt dient bij die toekomstige opgaven en ingrepen. Dit wetende over cultuurhistorie en zijn belangrijke rol bij de omgevingsvisie – niet zomaar een mening maar min of meer facts – is er desondanks van dit CHH-rapport nauwelijks iets terug te vinden in de ontwerp-omgevingsvisie (alleen de zogenaamde 'lange lijnen'	van omgevingsvisie. Ook wordt het onderzoeksrapport online beschikbaar gesteld met een directe link vanuit de visie. Zie verder antwoord bij punt 7.	

			worden behandeld in hoofdstuk 09 Uitwerking). Zelfs een vermelding van het CHH-rapport an sich ontbreekt. Zoals al vermeld in ons voorgaande hoofdstuk 3, kan voor de noodzakelijke concretisering van de belangrijke kernkwaliteiten in de omgevingsvisie het CHH-rapport worden gebruikt. Die kernkwaliteiten zijn hierin benoemd. Heemschut vindt het van belang dat de relevante zaken uit CHH aanmerkelijk meer onderdeel van de omgevingsvisie worden. En het CHH-rapport erin met naam wordt genoemd, en waar relevant ernaar verwezen wordt; bijvoorbeeld naar zijn rol als toetsingskader waarvoor CHH ook is bedoeld. De CHH krijgt hiermee ook de formele status die het verdient. De CHH en deze suggesties onderbouwen tot slot ons pleidooi in hoofdstuk 3 voor een hoofdrol in plaats van een bijrol van het erfgoed.		
13.		Mengen en verdichten	Wonen en duurzaamheid. Belangrijk en noodzakelijk, maar waak ervoor dat alles hieraan ondergeschikt wordt gemaakt.	Dank voor de suggestie. We zijn het eens met deze reactie.	Nee
14.		Menselijke maat	Het principe van de menselijke maat is een belangrijk streven in allerlei bestaande beleidsstukken van de gemeente. In de ontwerp-omgevingsvisie komt het woord ‘menselijke maat’ slechts twee keer voor, waarvan één keer doelstellend (bij routes). Dat lijkt ons nogal weinig, zeker als we het in de omgevingsvisie hebben over de (huidige en toekomstige) fysieke (leef)omgeving. Neemt de gemeente met deze omgevingsvisie afstand van het principe van de menselijke maat? Zo nee, dan lijkt het ons dat meer aandacht hiervoor passend is.	De gemeente neemt geen afstand van het principe van de menselijke maat. De omgevingsvisie gaat over de stad als geheel en is daarom abstracter van aard. Dit kan de reden zijn dat de term ‘menselijk maat’ minder vaak genoemd wordt. Het versterken van het sociaal weefsel in de stad en de ontwikkeling van het tien-minuten netwerk zijn echter beiden voorbeelden van majeure keuzes uit de visie die bouwen	Nee

				aan een stad met ‘menselijke maat’.	
15.		Erfgoed bij trends en ontwikkelingen	Suggestie om dit hoofdstuk uit te breiden met erfgoedtrends: - herbestemming: past binnen de circulaire economie, en dat past in de geest van de duurzaamheid in de omgevingsvisie. Met daarbij de ambitie dat renovatie en herbestemmen (zeker van gebouwen met cultuurhistorische waarden) voor sloop en nieuwbouw gaat. Pas dan ben je circulair en duurzaam bezig als stad. En juist die duurzaamheid die zeer actueel is geworden, voegt een extra dimensie toe aan de waarde van erfgoed. Er is immers niets zo duurzaam als erfgoed; zeer milieubelastende materialen van sloop en voor bouw komen op plekken waar erfgoedgebouwen staan, gedurende zeer lange tijden, soms vele eeuwen, niet voor. Dat is grote milieuwinst, zeker ten opzichte veel naoorlogse bouw die soms niet meer dan 50 jaar, soms zelfs nog minder, meegaan. - Waarde van erfgoed neemt sinds de laatste decennia aanzienlijk in belangstelling toe. Niet alleen vanwege de opwaardering van zijn intrinsieke waarde en omdat het in het leven van de mensen meer op de voorgrond komt. Maar ook door de nieuwe relaties van erfgoed tot andere beleidsterreinen zoals het sociaal en maatschappelijk domein, de economie en het toerisme. Erfgoed voegt hiermee extra waarden toe aan deze beleidsdomeinen. Tekstueel kunnen gebruikelijke waarde-terminologieën worden gehanteerd zoals: erfgoed toont de geschiedenis en de identiteit van een stad, erfgoed maakt de bewoners trots op hun stad, geeft hen identiteit en verbindt hen, erfgoed vergroot de populariteit, woonaantrekkelijkheid en economische kracht van een stad hangt, erfgoed in een nieuwbouwomgeving integreren geeft kleur aan het	Dank voor de suggestie. De trends op het gebied van erfgoed zijn van een andere orde dan de reeds beschreven trends en ontwikkelingen zoals energietransitie, klimaatverandering en globalisering. Bij de uitwerking van de verschillende opgaven komt erfgoed terug en worden verschillende koppelkansen benoemd. De suggestie nemen we daarom niet over.	Nee

			gebied, erfgoed trekt extra winkelend publiek en toeristen, erfgoed helpt bij de zorg voor (demente) ouderen, etc. etc.		
16.	Par 6.1		Globalisering, onderdeel Druk op de woningmarkt neemt toe': toevoegen dat ook erfgoed onder druk staat van de hoge woningbouwopgave. Sloop, ook van waardevolle interieurs, en nieuwbouw wordt financieel interessanter naarmate de druk toeneemt. De woningcorporaties krijgen zelfs een bonus op sloop; niet hoeven betalen van verhuurdersheffing bij sloop en/of nieuwbouw, een verkeerde prikkel! Extra voorzichtigheid is geboden.	Het hoofdstuk Trends & Ontwikkelingen gaat met name over de grote maatschappelijke trends en ontwikkelingen. Bij alle trends en ontwikkelingen de risico's en kansen benoemen zorgt voor teveel dubbels in de visie (wat leidt tot een te lange en te uitgebreide visie). Het voorstel wordt daarom niet overgenomen. Bij de strategische keuze mengen en verdichten wordt aandacht gevraagd voor de bestaande erfgoedwaarde.	Nee
17.	Par 6.2	Vergroenen en vernatten	'Duurzaamheid en Circulair', onderdeel 'Klimaatadaptatie steeds urgenter': toevoegen dat het erfgoed onder druk staat van de verduurzaming van de bebouwde omgeving. Erfgoed kan immers veelal zonder aantasting van erfgoedwaarden niet voldoen aan de energie-normen, waar nieuwbouw veelal de norm is. Een uitgangspunt/ voorwaarde van behoud van erfgoedwaarden is op zijn plaats om hier te vermelden. Temeer omdat erfgoed vanzelf milieucompensatie in zich draagt. Niets is immers duurzamer dan erfgoed, want door zijn lange levensduur brengt het geen of weinig milieubelastende materialen en werkzaamheden van sloop en nieuwbouw voort. Soms zelfs voor eeuwen. Deze 'milieuwinst' weegt op tegen mindere	Het voorstel wordt niet overgenomen. Zie punt 16 voor uitleg. In het hoofdstuk Energietransitie is aandacht voor erfgoed en duurzaamheid.	Nee

			verduurzamingsresultaten. Zeker inclusief het totale waardenverhaal van erfgoed voor andere beleidsdomeinen (zie hiervoor).		
18.		Opgaven	Algemeen: de vraag is hier waar deze opgaven vandaan komen? Zijn dit nieuwe opgaven gemaakt voor de omgevingsvisie, of (staan ze ergens in) bestaand beleid? Het lijkt gewenst dit ter verduidelijking op te nemen.	Dit zijn nieuwe opgaven gemaakt in het kader van de omgevingsvisie. Ze komen voort uit het bij elkaar brengen van de hoofdstukken Identiteit van Haarlem en Trends en Ontwikkelingen, zoals in het figuur op pagina 56 is aangegeven. In de inleidende tekst komt hier meer aandacht voor.	Ja
19.	H7	Opgaven	Inleiding, één na laatste alinea beginnend met 'Haarlem ziet vooral kansen op het gebied van…': terwijl vermelding van de kernwoorden van alle andere opgaven hier zijn vermeld, ontbreekt het kernwoord van de opgave 7.1, de kans voor 'het versterken van de stad'	Zin wordt aangepast.	Ja
20.	Par 7.1	Opgaven	'Versterken aantrekkelijke woon- en werkstad voor iedereen': de 4e alinea begint met 'Erfgoed en cultuur spelen een belangrijke rol in de aantrekkelijkheid van de stad.' Een belangrijke visie, en de tekst daarna is terecht en goed doelstellend: 'Haarlem beschermt en benut het erfgoed' (deze teksten overhevelen naar de door ons bepleite eigen opgave voor erfgoed). De voorbeelden die worden gegeven – drukkerij Enschedé en Nieuwe Energie (heet nu Haarlemmer Stroom) – zijn echter minder gelukkig gekozen; van Enschedé is bijna al het industrieel erfgoed gesloopt. Haarlemmer Stroom heeft meer dan 30 jaar staan te verkommeren, met ernstige aantasting tot gevolg, en reconstructie zonder verder verlies van waarde waarschijnlijk een hele opgave zal zijn.	Bij beide voorbeelden hebben de erfgoedwaarden in de herontwikkeling een nadrukkelijke rol gekregen, zijn deze ook nadrukkelijk terug te zien en dragen ze in hoge mate bij aan de kwaliteit van de nieuwe functie. We vinden de voorbeelden daarom toereikend.	Nee

21.		Visie - mobiliteitstransitie	Strategische Keuze 6 'Mobiliteitstransitie', bijbehorend speerpunt 12 'Knooppuntontwikkelingen in combinatie met verbeteren HOV bereikbaarheid': aan het begin staat de zin 'De HOV-knoop-punten vormen een essentieel onderdeel van de mobiliteitstransitie en de verdichting van de stad.' Verderop bij paragraaf 9.1 staat bij verdiepende uitspraak 03 in dit kader: 'De OV-knooppunten vervullen een unieke functie als entree tot de stad en zijn daarom bij uitstek geschikt om te bouwen aan het erfgoed van de toekomst.' Het project 'HOV-knooppunt Haarlem Nieuw Zuid' wordt bij beide onderdelen als sleutelproject en dus als voorbeeld genoemd. Waarom wordt dit project als voorbeeld aangehaald van erfgoed van de toekomst en voor verdichting van de stad? Heemschut vindt het hele project namelijk zeer on-Haarlems, in strijd met veel uitgangspunten van de omgevingsvisie, en vooral, met 1.600 woningen op een paar voetbalvelden wordt geen kwaliteit en geen gemeenschap gebouwd, maar zoveel mogelijk woningen. Dit voorbeeldproject is niet op zijn plaats in de omgevingsvisie van Haarlem, niet voor verdichting en zeker niet als toekomstig erfgoed.	Het project is een icoonproject juist omdat het bijdraagt aan meer opgaven. Wij verschillen met de inspreker van mening dat dit project niet aansluit bij de uitgangpunten van de visie en dat deze ontwikkeling on-Haarlems is. De ontwikkeling van het knooppunt is belangrijk binnen de mobiliteitstransitie. Mengen en verdichten past juist bij Haarlem. Wij verschillen met de inspreker van mening dat een gebrek aan kwaliteit en gemeenschapszin direct worden gekoppeld aan bouwen in hoge dichtheid.	Nee
22.	Par 8.2	Sleutelgebieden	8.2 'Sleutelgebieden': bij de inleiding staat '……. de koerswijziging van de stad….'. Dit komt zomaar uit de lucht vallen. Op welke koerswijziging wordt gedoeld en waar staat die beschreven?	Met de koerswijziging wordt gedoeld op de strategische keuzes uit de visie. Dit zijn nieuwe keuzes voor Haarlem. Bijvoorbeeld het centraal stellen van de klimaatopgaven in ruimtelijke beleid is een koerswijziging ten opzichte van het huidige beleid.	Nee
23.	Par 8.2	Sleutelgebieden	8.2 'Sleutelgebied Spaarnedriehoek & Zuidstrook Waarderpolder': wij gaan ervan uit dat het Gonnetgebied, en daarmee het beschermd stadsgezicht	Citaat in inspraakreactie klopt niet.	Nee

			waarin dit gebied is gelegen, van verdere massieve verdichting en hoogbouw verschoond blijft. Omdat die buurt, zoals er al staat, 'met een gemengd stedelijk milieu mooi aansluit op de binnenstad.' Daar past dus bij het bouwen in aansluiting met de karakteristieken en kwaliteiten van de 'gewaardeerde erfgoedbinnenstad' – bouwhoogtes van twee à drie verdiepingen met kap. Zo staat het in de omgevingsvisie, en daarbij past geen massieve verdichting en hoogbouw.	In de visie staat ook niet dat aansluiting op karakteristieken van de erfgoedstad zich automatisch doorvertaalt in bouwhoogtes van twee à drie verdiepingen met kap. De ontwikkeling van de Gonnetbuurt zoals voorgenomen, past ons inziens goed bij de historie van de plek en sluit aan op de binnenstad. De omgevingsvisie benadrukt de onderscheidende kwaliteit van de Gonnetbuurt ten opzichte van de rest van de binnenstad en door de afwijkende historie ten opzichte van de omgeving. Het doet daarom niets af aan de vastgestelde plannen.	
24.	H9	Erfgoed	Algemeen: in dit uitwerkingshoofdstuk wordt te beperkt onderscheid gemaakt tussen de beschermde stadsgezichten en de andere gebieden in de bestaande stad. Vanuit erfgoedoogpunt is een strakker regime voor de beschermde gebieden essentieel, zelfs wettelijk. Onze suggestie is om bij de betreffende uitvoeringsparagrafen en verdiepende uitspraken dit nader te concretiseren en voorwaarden en uitgangspunten te benoemen voor behoud en kansen van erfgoed.	De omgevingsvisie neemt geen aparte stukken (paragrafen) op over de gebieden met beschermd stadsgezicht, deze zijn wettelijk al extra beschermd door genoemde status. Ze zijn onderdeel van de visie en zichtbaar aangegeven op de kaarten. De omgevingsvisie krijgt onder andere uitwerking door middel van gebiedsprogramma's. In deze gebiedsprogramma's kan dieper worden ingegaan op maatwerkoplossingen binnen beschermde stadgezichten.	Nee

				Extra bescherming is nu geregeld in het bestemmingplan. In de toekomst is de extra bescherming geregeld in het omgevingsplan (de opvolger van de huidige bestemmingsplannen).	
25.	H9	Erfgoed	Algemeen: in dit hoofdstuk komen de meeste woorden ‘erfgoed’ en ‘cultuurhistorie’ voor. Zoals eerder vermeld worden ze echter beperkt in de visionaire en doelstellende vorm gebruikt. Vaak wordt een te algemene en daarmee vage duiding gebruikt, waar duidelijkheid juist geboden is. Wij vinden dat erfgoed juist ook in dit hoofdstuk, meer, en sterker doelstellend en resultaatgericht zou moeten worden ingepast. Met waar nodig voorwaarden en uitgangspunten (van behoud en uitgangspunt bij benutting en herontwikkelingen.	De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen en blijft hierdoor abstract van aard.	Nee
26.	Par 9.1	Erfgoed	‘Uitwerking: aantrekkelijke woon- én werkstad voor iedereen’, verdiepende uitspraak 02 ‘Haarlem behoudt gemengd stedelijke milieus’: in de laatste zin van de 1e alinea staat: ‘Om te behouden wat we hebben moeten we soms actief aan de slag met ingrepen in de bestaande stad, omdat de omstandigheden constant veranderen.’ Deze zin doet het ergste vermoeden. Vooral de woorden ‘…actief aan de slag met ingrepen….’. Dat zou zomaar kunnen worden uitgelegd dat er actief gezocht moet worden naar sloop en nieuwbouw, ook in de beschermde stadsgezichten. Wij denken dat hier een tekstaanpassing gewenst is om misverstanden te voorkomen.	Tekst wordt aangepast op basis van deze reactie.	Ja
27.	Par 9.1	Erfgoed	Idem 9.1, verdiepende uitspraak 03 ‘Haarlem werkt aan gemengde hoogstedelijke milieus rondom OV-knooppunten’, 1e aandachtspunt: daar staat ‘bouwen …… in (zeer) hoge dichtheid.’ Het woordje ‘(zeer)’	Het woord ‘zeer’ wordt uit de tekst gehaald.	Ja

			vinden wij on-Haarlems. De haakjes lezen als een vluchtroute om af te wijken. Zie het eerder door ons bij hoofdstuk 08 Visie beschreven voorbeeldproject Haarlem Nieuw Zuid. Het '(zeer)' zou wat ons betreft moeten worden verwijderd.		
28.	Par 9.1	Erfgoed	Verdiepende uitspraak 05 'Haarlem zet selectief hoogbouw in om de stad te verrijken': aan het begin van de 2e alinea staan de zinnen 'Hoogbouw kan, ……, bijdragen aan …….verrijking van de stad. Deze vorm van hoogbouw is daarom een belangrijk instrument bij het creëren van aantrekkelijke woon-werkmilieus.' Deze stellige uitspraken zijn naar onze mening van onbewezen aard. Er zijn veel voorbeelden, ook gestaafd door het verleden, die het tegendeel blijken te zijn. Wij vinden dat deze uitspraken, zijnde doelstellingen, getemperd moeten worden.	Haarlem heeft het voornemen om onder strenge voorwaarden op specifieke plaatsen te kiezen voor hoogbouw, maar alleen onder specifieke condities die eerder al nader zijn beschreven in de vastgestelde Hoogbouw Notitie.	Nee
29.	Par 9.1	Erfgoed	Verdiepende uitspraak 05 'Haarlem zet selectief hoogbouw in om de stad te verrijken': in de 3e alinea staat dat met name in de beschermde stadsgezichten 'hoogbouw niet voor de hand ligt'. Volgens de definitie is hoogbouw daar >20 meter. Naar onze mening past hoogbouw sowieso niet bij de beschermde stadsgezichten. Die hoogbouw sluit immers niet aan bij de huidige aard en de structuur in de beschermde stadsgezichten – bouwhoogtes van twee à drie verdiepingen met kap is meest voorkomend. Ofwel hoogbouw sluit niet aan bij de karakteristieken en kwaliteiten van de 'gewaardeerde erfgoedbinnenstad', zoals het uitgangspunt luidt nota bene in de omgevingsvisie zelf. Wij stellen daarom analoog aan de omgevingsvisie voor 'geen hoogbouw >20 meter in de beschermde stadsgezichten'.	De hoogbouwkaart is aangepast. Wij zijn van mening dat we restrictief om moeten gaan met hoogbouw. Helemaal geen hoogbouw vinden we echter te stringent.	Nee
30.	Par 9.3	Erfgoed	'Uitwerking': 'klimaatbestendig Haarlem': hier wordt erfgoed niet genoemd. Terwijl risico's voor	Klimaatbestendigheid gaat over de mate waarin de bebouwde omgeving extreme	Nee

			erfgoed(waarden) ook hier spelen. Bijvoorbeeld bij de verdiepende uitspraken 02 de zin: 'Nieuwbouw en herontwikkelingen worden klimaatbestendig aangelegd.' Bij herontwikkeling van erfgoed lukt dat dus vaak niet helemaal zonder verlies van erfgoedwaarden. Daarom zou behoud van erfgoedwaarden ook hier als uitgangspunt/voorwaarde moeten worden vermeld. Dat moet kunnen, want zoals eerder al vermeld is er milieucompensatie: niets is duurzamer dan erfgoed.	weersomstandigheden kan weerstaan. Ook erfgoed kan ernstige schade ondervinden van bijvoorbeeld hevige regenbuien, het droogvallen van funderingen of extreme hitte. Om erfgoed hiertegen te beschermen zijn met het oog op de toekomst klimaatadaptieve maatregelen nodig.	
31.	Par 9.5	Erfgoed	'Uitwerking': 'energietransitie in Haarlem': hetgeen hier over (behoud van) erfgoed(waarden) staat is te algemeen en te zwak doelstellend. Onze suggestie is hierover hetzelfde op te nemen als hiervoor bij onze opmerking over 9.3. (overal waar dat nodig is in deze paragraaf en bij de bijbehorende verdiepende uitspraken). Inclusief de genoemde milieucompensatie van erfgoed.	Hoewel het lang gebruiken van gebouwde objecten op zichzelf erg duurzaam is kan het energieverbruik ervan zeer hoog zijn door bijvoorbeeld slechte isolatie. Ook erfgoed zal op den duur geen gebruik meer kunnen maken van fossiele brandstoffen. Hierbij blijven erfgoedwaarden zoals beschermde stadsgezichten en monumentenstatus nog steeds gelden als uitgangspunt. Om dit te verduidelijken staat op pagina 116 opgenomen als aandachtspunt: "Optimaal isoleren van het woningbestand met respect voor eventuele cultuurhistorische waarden."	Nee
32.	H10	Belangenverenigingen	Uitvoering: bij de strategische uitvoeringsrichtingen 5 en 6 gaat het over samenwerken en participatie. Alleen in de kop van richting 6 staat een keer het woord 'stakeholders'. In de uitgebreide teksten van beide richtingen staat echter niets over de belanghebbendenorganisaties, zoals bijvoorbeeld onze Erfgoedvereniging Bond Heemschut. Het lijkt ons voor	De term stakeholder wordt vervangen door belanghebbenden. In de omgevingsvisie wordt geen lijst opgenomen met alle, of een selectie van, belanghebbende organisaties. Dit doen we om	Ja

			de hand liggen dat de belanghebbendenorganisaties alsnog in de teksten worden verwerkt.	ruimte te laten aan alle èn nieuwe partijen en omdat we geen grens willen trekken tussen kleinere en grotere belanghebbende organisaties.	

BI					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassingen**
1.		Gezondheid	We missen een visie op rookvrije publieke plekken en houtstook.	Dank voor de attentie. In het omgevingsplan kunnen regels opgenomen worden met betrekking tot rookvrije publieke plekken en de omgang met houtstook.	Nee
2.	p.28, 4.1	Gezondheid	Toevoegen de Regionale Nota Gezondheidsbeleid 2021-2028 en het Lokaal Preventieakkoord.	De beleidsstukken die hier zijn benoemd vormen geen uitputtende lijst. Enkel de vrij recente visie stukken die zijn vastgesteld in Haarlem.	Nee
3.	p.46, 6.2	Gezondheid	Klimaatverandering heeft ook effect op gezondheid. We hebben meer last van UV-ultravioletstraling, hittestress, allergieën en luchtvervuiling. Ook heeft klimaatverandering effect op ons drink- en zwemwater, voedsel en infectieziekten.	Dank voor de toevoeging. Klimaatverandering heeft inderdaad ook effect op gezondheid. Dit wordt toegevoegd aan de tekst.	Ja
4.	p.50	Gezondheid	Wat wordt er bedoeld met deze term gezondheid? “Gezondheid is een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn en niet slechts de afwezigheid van ziekte of andere lichamelijke gebreken.” Daarnaast is gezondheid een verbindende factor: het gaat zowel om de gezondheid bevorderen als beschermen. De VRK (waaronder de GGD, GHOR en brandweer (afdeling risicobeheersing)) is een belangrijke partner om mee te denken over de	Dit kopje gaat over chronische ziektes in relatie tot levensstijl.	Nee

			inrichting van de leefomgeving t.b.v. de gezondheid en veiligheid en wordt vroegtijdig betrokken. 6.4 Covid-19: recente onderzoeken tonen aan dat door covid-19 de mentale gezondheid onder druk is komen te staan. De Covid-pandemie laat extra goed zien hoe belangrijk een gezonde leefomgeving in de directe omgeving van de woning is en hoe die wordt gewaardeerd. Hierbij is bewustwording van een gezonde leefstijl door burgers ook belangrijk geworden.		
5.	p.58,7.3	klimaatveiligheid	Er is aandacht voor de zorg voor goede hulpverlening i.h.k.v. klimaatbestendigheid. Dat zien we als uiterst positief. De vraag is alleen of dit niet te beperkt is: hulpverlening in het algemeen is natuurlijk een punt waar wij naar kijken, zie ook opmerking bij 7.6.	Dank voor het compliment. Zie punt 7.6 voor een uitgebreidere reactie.	Nee
6.	P58, 7.4	Gezondheid	Een gezonde stad is niet alleen een stad die de gezondheid bevordert maar ook de gezondheid beschermt. De GGD adviseert om te voldoen aan de WHO advieswaarden voor luchtkwaliteit en omgevingsgeluid. In deze waarden is het effect op gezondheid meegenomen en ze zijn gericht op bescherming van gezondheid tegen negatieve effecten van respectievelijk luchtkwaliteit en omgevingslawaai. Inzake bereikbaarheid zorginstellingen: in het kader van zorgcontinuïteit fijn dat dit is benoemd. Dit komt ook terug op blz. 98 (9.2 04) bij 'Haarlem versterkt verbindingen tussen en binnen verschillende stadsdelen'. Hier is wel een scheiding gezondheidscentra en fysiotherapeuten – waardoor de vraag rijst wat er onder gezondheidscentra verstaan wordt. In eerste instantie leek dit alles omvattend, maar doordat fysiotherapeuten op blz. 98 apart zijn benoemd vragen we ons dat af.	We kunnen ons goed vinden in dit punt. Het bevorderen van een gezonde leefomgeving is een van de strategische keuzes van de omgevingsvisie. Hierin zetten we ook in op een schonere lucht en minder geluidsoverlast in Haarlem. Gezondheidscentra zijn inderdaad alles omvattend. Fysiotherapeuten kunnen hier een onderdeel van zijn.	Nee
7.	p.59, 7.6	Bereikbaarheid hulpdiensten	Er is niet specifiek aandacht voor bereikbaarheid hulpdiensten in duurzaam bereikbare stad. Hieraan kan toegevoegd worden: de inrichting van omgeving en gebouwen maakt snel en effectief optreden van de hulpdiensten mogelijk. De bereikbaarheid voor de	Dank voor de suggesties. Het is inderdaad belangrijk dat hulpdiensten effectief kunnen optreden wanneer nodig. We	Ja

			hulpdiensten blijft ook gegarandeerd in autoluwe gebieden.	nemen hierover een zin op, op pagina 122, waar we ingaan op autoluwe gebieden.	
8.	p. 67, 8.1	Vergroenen en vernatten	Vergroenen en vernatten: positief is het versterken van de boezemwaterstructuur door de aanleg van extra openwaterverbindingen. Deze nieuwe waterverbindingen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de bluswatervoorzieningen in de stad. Hiervoor is het belangrijk dat er opstelplaatsen op strategische punten bij de open watergangen gemaakt worden, zodat de brandweer daar water kan oppompen.	Dank voor de positieve noot. Eens met de suggesties. Alleen passen deze niet binnen het abstractieniveau van de omgevingsvisie.	Nee
9.	p.69	Energietransitie	Bij de opgave “Ruimte reserveren en vrijmaken voor energietransitie” geldt dat het verstandig is om vroegtijdig bewoners te betrekken in het proces, bv ten aanzien van de plaatsing van windmolens. Hierdoor kan hinder beperkt worden en is er meer ruimte voor acceptatie.	Dank voor deze opmerking. Hier sluiten wij ons bij aan. Voor de verschillende projecten in het kader van de energietransitie vinden intensieve participatieprocessen plaats met bewoners.	Nee
10.	p.70	mobiliteitstransitie	Mobiliteitstransitie: scheiden van verschillende stromen van actief vervoer, op basis van snelheid.	Het scheiden van verschillende stromen van actief vervoer op basis van snelheid is niet overal mogelijk of gewenst. We kijken specifiek per locatie specifiek wat de mogelijkheden zijn.	Nee
11.	p.74, 8.2	Externe veiligheid/ omgevingsveiligheid	Enkele sleutelgebieden bevinden zich in de nabijheid van bedrijven met gevaarlijke stoffen (m.n. Waarderpolder). Het scheiden van industriële risico’s en wonen/recreëren etc. verdient aandacht voor fysieke veiligheid en zelfredzaamheid c.q. risicocommunicatie. Denk hierbij aan het opnemen van een visie op het instellen van invloeds- en aandachtgebieden in het kader van externe veiligheid/ omgevingsveiligheid. Er wordt in de visie niets genoemd over omgaan met het transport, de productie en verwerking van gevaarlijke stoffen en bijbehorende invloedsgebieden en aandachtsgebieden.	Dank voor het aandachtspunt. De omgevingsvisie wordt verder uitgewerkt in thematische en gebiedsprogramma’s. De juridische doorvertaling wordt gedaan in het omgevingsplan. Milieu hygiënische beperkingen worden opgenomen in het omgevingsplan.	Nee

12.	p.79	Mobiliteit	Het sleutelgebied 'zorgcluster Spaarne Gasthuis' verdient aandacht t.a.v. mogelijk meer verkeers-/parkeerdrukte en slechtere bereikbaarheid. De bereikbaarheid en toegankelijkheid van het zorgcluster dient altijd geborgd te zijn. Positief is de ontwikkeling van een HOV-knooppunt aan de Schipholweg, nabij het zorgcluster.	We onderschrijven dat de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het zorgcluster altijd geborgd moet zijn. Dit wordt meegenomen als aandachtspunt bij het sleutelgebied en bij de ontwikkeling van het HOV-knooppunt aan de Schipholweg.	Nee
13.	p.104	Gezondheid	Aandacht voor kwetsbare groepen i.h.k.v. hitte. Zeer goed om dit expliciet te benoemen.	Dank voor dit compliment.	Nee
14.	p. 106	Gezondheid	Aandacht voor risicocommunicatie/educatie over klimaatadaptatie. Goed dat dit expliciet is benoemd. Echter, op meerdere onderwerpen kan aandacht aan risicocommunicatie worden besteed om bewoners te informeren over mogelijke risico's en handelingsperspectieven te bieden. Bijvoorbeeld over risico's van het wonen nabij de ijsbaan (ammoniak) en wat te doen als het vrijkomt, risico's van wonen naast een drukke weg (o.a. fijnstof, geluid) en wat te doen om gevolgen te verminderen etc.	De omgevingsvisie doet uitspraken over de fysieke leefomgeving. Risicocommunicatie/educatie zijn van een ander niveau. De visie doet hierover dan ook geen uitspraak. Bij de uitvoering van de visie is het wel belangrijk om hier aandacht voor te hebben.	Nee
15.	p.110	Gezondheid	Bij de keuzen in het soort beplanting gezondheid meenemen. Kies voor allergeenarm en voorkom gevoelig groen i.v.m. infectieziektenbestrijding, zoals teken, muggen en rupsen.	Dank voor dit aandachtspunt. Uitspraken over soorten beplanting zijn van een ander abstractieniveau dan de omgevingsvisie.	Nee
16.	p.112	Gezondheid	Heb ook aandacht voor de WHO advieswaarden voor omgevingsgeluid en loden leidingen. Voeg hieraan toe dat gevoelige bestemmingen (als woningen, scholen, kinderdagverblijven, bejaarden-, verzorgings- en verpleeghuizen) niet te dicht bij een door luchtverontreiniging of geluid belaste locatie worden voorzien.	Dank voor dit aandachtspunt. Dank voor deze suggestie met betrekking tot ventilatie. Afgelopen periode heeft het belang van goede ventilatie in laten zien. Maar de omgevingsvisie doet uitspraken	Nee

			Overlastgevende bedrijven staan op afstand van kwetsbare objecten en gevoelige bestemmingen. De voorgenomen duurzame energieopwekking heeft niet alleen veiligheids- maar ook gezondheidsaspecten. Denk bijv. aan gezondheidsadvisering over buurtaccu's en EMV (inpandige transformatorstations en hoogspanningslijnen). Gezien de ervaringen met COVID-19 verdient het voorkomen van infectieziekten meer aandacht. Dit zou toegevoegd kunnen worden in 9.4. Denk hierbij aan een gezond binnenklimaat met aandacht voor ventilatie.	over de fysieke leefomgeving en niet over de binnenruimte en het binnenklimaat.	

BJ					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Toegankelijkheid	Hierbij sturen wij u het advies van de Participatieraad op de Ontwerp Omgevingsvisie. In een eerder stadium hebben wij, als werkgroep Toegankelijkheid, al contact gehad met de opstellers. Dat heeft erin geresulteerd dat het begrip Toegankelijkheid in de conceptversie een aantal keren is opgenomen.	Dank voor uw reactie op de omgevingsvisie.	Nee
2.		Toegankelijkheid	Daarmee komen volgens ons het belang en de noodzaak van Integrale Toegankelijkheid nog onvoldoende uit de verf. Vandaar dat wij u voorstellen om, juist vanuit de waarde die u hecht aan Integrale Toegankelijkheid voor Iedereen, in de Omgevingsvisie een paragraaf op te nemen die geheel gewijd is aan (het belang van) Toegankelijkheid. Een concept voor dit hoofdstuk hebben wij als bijlage toegevoegd. Wij zijn uiteraard graag bereid om daarover met u van gedachten te wisselen. Op die manier doet u niet alleen extra recht aan het Collegeprogramma en aan de letter en de intenties van de Omgevingswet, maar ook aan het VN-verdrag omtrent de rechten van mensen met een beperking.	Dank voor uw voorzet, we hebben deze niet integraal overgenomen in de visie. In paragraaf 9.2 (Uitwerking: versterken sociaal weefsel) komt toegankelijkheid terug. Hier is meer aandacht worden gegeven aan het thema toegankelijkheid. Juist door toegankelijkheid te koppelen aan de andere keuzes denken wij het onderwerp beter te borgen.	Ja

			De Participatieraad benadrukt heel graag het belang van meedoen met en aan de samenleving. Dat kan alleen maar als die samenleving bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar is. In ons advies treft u een paar recent gemaakte foto's aan. Die hebben betrekking op werkzaamheden waarbij (te) weinig rekening wordt gehouden met mensen die niet goed ter been zijn; niet of slecht zien of problemen hebben met uithoudingsvermogen. De staat van onderhoud van fietspaden, straten en voetpaden in Haarlem zorgt voor veel (bijna-) ongelukken.		
3.		Toegankelijkheid	1. Formuleer binnen de Omgevingsvisie een uitdagende en realistische ambitie In het kader van 'Haarlem: Toegang voor Iedereen', richten we de samenleving zo in dat iedereen in de omgeving er kan wonen, werken, onderwijs kan volgen, boodschappen doen en zijn of haar vrije tijd kan besteden. Doel van dit advies is om de gemeente uit te dagen deze ambitie waar te maken, binnen een uitdagend en toch realistisch haalbaar kader. Door te benadrukken dat er veel meer doelgroepen baat hebben bij de maatregelen en de plannen niet alleen geld kosten maar ook geld opleveren, moet het mogelijk zijn van Haarlem een toegankelijke stad te maken. Een valkuil bij toegankelijkheid in zowel beleid als uitvoering is het stellen van te strenge eisen. Dat betekent ontmoediging en verzet bij de uitvoering. Het meest voor de hand liggend is om, ook vanwege het specifieke karakter, Haarlemse normen vast te stellen en daaraan een eigen beeldmerk te koppelen. De Haarlemse normen kunnen gekoppeld worden aan materiaal dat er al is (zowel in Haarlem als in andere steden).	In de omgevingsvisie is een ambitie met betrekking tot toegankelijkheid opgenomen; in de vorm van een stadsbreed tien-minuten netwerk. Het benoemen van specifieke normen is van een ander abstractieniveau dan de omgevingsvisie. Het omgevingsplan is hiervoor een geschikt instrument.	Ja
4.		Toegankelijkheid	2. Betrek alle partijen bij alles Voor een brede gedragenheid en het beste resultaat is het van groot belang om alle partijen overal bij te	De omgevingsvisie gaat over de fysieke leefomgeving en doet geen voorstellen voor de	Nee

			betrekken. 'Haarlem: Toegang voor Iedereen' moet een krachtenbundeling zijn van gemeente, belangenbehartigers, woningbouw, werkgevers, MKB, welzijn, onderwijs, recreatie, ontwerpers, OV, bewoners en inhoudelijke experts. Voor een effectieve aansturing van een dergelijk langdurig en breed programma moet er één regisserend en coördinerend wethouder komen, die liefst ook economische zaken in zijn/haar portefeuille heeft. Een coördinerend ambtenaar met gedelegeerde bevoegdheden zorgt ervoor dat binnen het ambtelijk apparaat de lijnen van het beleid gevolgd en uitgevoerd worden. Belangenbehartiging vanuit de primaire doelgroep van mensen met een beperking is essentieel om het proces, de evaluatie en de continuïteit in de gaten te houden en te beschermen. Uiteraard kan een orgaan als de Participatieraad het beleid van advies voorzien en (mede) hierover adviseren; de P-Raad is echter als onafhankelijk adviseur benoemd en niet als belangenbehartiger.	organisatiestructuur. Dat is onderdeel van de uitvoering van de omgevingsvisie. Buurtgericht ontwikkelen is één van de strategische keuzes van de omgevingsvisie. Uitgangspunt hierbij is om samen met betrokken partijen deze opgaven op te pakken. Het gedachtengoed van de Omgevingswet (samen ontwikkelen) komt dan ook terug in de uitwerking van de omgevingsvisie. Dit wordt een uitgangspunt. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan uw verzoek. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie maken we graag gebruik van uw expertise.	
5.		Toegankelijkheid	3. Maak eerst een beleidsplan en pas dan een uitvoeringsplan Het is moeilijk om op een breed terrein als dat van de integrale toegankelijkheid het beleid en de uitvoering uit elkaar te houden. De aanpak die op lange termijn het beste resultaat geeft is: 1. Beleid definiëren en vaststellen; 2. Plan van aanpak voor uitvoering opstellen; 3. Uitvoering, inclusief voortdurende evaluatie en bijstelling.	De inzet van de omgevingsvisie is: wonen en werken in balans. Denk hierbij aan alle type banen en woningen. Met betrekking tot de inrichting van de openbare ruimte doet de omgevingsvisie geen dusdanig concrete uitspraken zoals in het huidige Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR).	Nee

				Bij thematische omgevingsprogramma's en gebiedsprogramma's wordt het thema toegankelijkheid meegenomen in de uitwerking.	
6.			4. Neem de bijlage bij dit advies als paragraaf Toegankelijkheid op in de Omgevingsvisie.	Zie onze reactie bij BJ punt 2.	Nee

BK					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Uitvoeringsparagraaf	Advies voor Hoofdstuk Bestaande en nieuwe programma's. Het programma Klimaat en energie, programma Geluid, programma Wonen en Duurzame mobiliteit zijn voorbeelden van thematische programma's die voortvloeien uit de omgevingsvisie en de Omgevingswet. Gekeken wordt of de lopende programma's Duurzaamheid en Energietransitie kunnen worden opgenomen in programma's van de omgevingswet. De programma's worden geconcretiseerd in plannen, bijvoorbeeld een uitvoeringsplan energie neutrale stad. En omgevingsprogramma's, bijvoorbeeld het oplossen van de stikstofdepositievraagstukken. Bestaande programma's koppelen we daarmee aan de omgevingsvisie, naast het opstellen van een aantal nieuwe programma's Haarlem is nog steeds een van de meest verdichte en minst groene steden van Nederland. Haarlem heeft veel overlast van doorgaand verkeer en in oost ook van geluid van door vliegtuigen, auto's en motoren. De leefomgeving wordt dan ook beïnvloed door hittestress, geluidsoverlast, stank, geen ruimte om bij huis te spelen, sporten en te verblijven, geen veilige looproutes	Dank voor de reactie. Het beleidshuis wordt opgesteld. Daarin wordt opgenomen welk beleid vervalt en welk beleid blijft bestaan na vaststelling van de omgevingsvisie. We onderschrijven de reactie van de inspreker dat nieuwe programma's gericht moeten zijn op het verbeteren van de leefomgeving van mens en dier. Het voorstel om in de startnotitie keuzes te maken tussen thema's wordt niet overgenomen. Er wordt een integrale afweging gemaakt. De omgevingsvisie is daarnaast niet het juiste instrument om te bepalen welke thematische onderdelen verplicht in SPvE's opgenomen moeten worden.	Nee

			naar scholen en winkels. De gezondheid en sociale interactie(eenzaamheid) verslechtert. De veiligheid neemt af door toename van criminaliteit en verkeersonveiligheid. Toch gaat de verdichting van de stad maar door zonder aandacht voor de het oplossen van deze problemen. De ontwikkelvisies zijn een voorbeeld van sectorale oplossingen voor het woonvraagstuk zonder veel aandacht voor het oplossen van de problemen van de leefomgeving. Zorgplicht vanuit de overheid De gemeente heeft een zorgplicht ten aanzien van de leefomgeving, die blijkt uit artikel 21 van de Grondwet dat bepaalt dat zorg van de overheid is gericht op de bescherming en verbetering van het leefmilieu. Deze zorgplicht moet de gemeente beschouwen als een groot goed en een continue verantwoordelijkheid. Bestaande en nieuwe programma's die gericht zijn op de verbetering van de leefomgeving voor mensen en dieren moeten daarom niet vrijblijvend zijn (gekeken wordt of ze opgenomen kunnen worden). Een zeer belangrijk document met ruimte claims is de nog vast te stellen groenbeleidsnota en het op te stellen - uitvoeringsprogramma voor levend groen. Advies: Wilt u in de omgevingsvisie Uitschrijven met welke bestaande en nieuwe beleidsnota's die de leefomgeving betreffen rekening moet worden gehouden bij ruimteclaims. beschrijven dat in de startnotitie van alle projecten de raad de keuze wordt voorgelegd tussen bv bouwbeleid (wonen en andere functies) of ruimte voor de aspecten die moeten zorgen voor een gezonde en duurzame leefomgeving. beschrijven dat in SPvE's een hoofdstuk duurzaamheid en gezonde leefomgeving wordt opgenomen die die net		

			zo SMART de ruimte claims beschrijft als die voor het bouwen.		

BL					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Stadsrandpark	Mooi idee, stadsrandpark-Oost. Ik zie hier van alles voor me, met stadslandbouw, kanoroutes, natuurspelen, ecologische oevers enz. Benieuwd op wat voor manier energie opwekken daar een plek krijgt. Mis een concrete mededeling hierover, en lijkt me gezien de urgentie wel het moment. Geldt ook voor energieopwekking Put van Vink. Waarom is het stadsrandpark oost niet ook genoemd en ingetekend op Pagina 93? Het lijkt me juist bij uitstek een gebied om te gebruiken als sociale omgeving.	Een van de icoonprojecten is Stadsrandpark Oost en daarvoor moet een ontwerp worden gemaakt. Het integraal ontwerp, energieopwekking is één van de thema's daarin. Pagina 93: wordt aangepast.	Ja
2.		Groen / Klimaatadaptatie	Groen/klimaatadaptatie in de wijken, waarbij de auto plaats moet maken voor groen. Super goed idee! Bijvoorbeeld als dit met deelauto's in de wijken kan worden opgelost. Wat ik interessant zou vinden is als de gemeente dit samen met de bewoners gaat aanpakken, of misschien wel de straten actief gaat uitnodigen om het zelf te organiseren. Zou handig zijn als er een soort standaard werkwijze/stappen plan wordt ontwikkeld, met voorbeelden e.d. (ik had zelf bedacht dat we een enquête gaan doen als eerste stap). Gemeente moet dan toestaan dat het per straat wordt opgepakt. Risico is dat dan de straten eromheen drukker worden. Maar als direct de bomen in de grond gaan, went dat snel en ga je echt wat bereiken.	Dank voor uw punt. Dit sluit goed aan bij twee belangrijke strategische keuzes van de omgevingsvisie: 'Vergroenen en vernatten' & 'Buurtgericht ontwikkelen'. De omgevingsvisie wordt uitgewerkt in thematische- en gebiedsprogramma's. In de vorm van een wijkgerichte aanpak (zoals een gebiedsprogramma) kunnen thema's als groen /klimaatadaptatie/deelauto's in samenwerking met de buurt worden aangepakt.	Nee
3.		Binnenstad	De punten die genoemd worden voor de binnenstad vind ik minder overtuigend. Ik heb het gevoel dat het laadvermogen van de openbare ruimte hier te optimistisch wordt ingezien. De begaanbaarheid van	De inzet is balans aanbrengen tussen dominante functies in de binnenstad. Het is niet de bedoeling dat alleen de horeca	Nee

			fietsers staat hier sinds een tijdje behoorlijk onder druk, niet zozeer omdat de paden niet goed zijn, maar omdat er kwistig wordt omgesprongen met de openbare ruimte, die inderdaad fijn autoluw is/wordt. De horeca heeft in mijn ogen té veel geclaimd, terwijl het terecht de huiskamer van iedereen is. Nu krijg je op sommige plaatsen het gevoel dat je maar beter om kan fietsen of lopen als je niet op weg bent naar een terras. Het dreigt niet meer voor iedereen / (een inclusieve stad) te zijn, nog los van de onaantrekkelijkheid van al het horecameubilair dat het hele jaar buiten staat en prachtige openbare ruimtes doet verrommelen. Versterking van de horeca klinkt leuk, maar als daar niet een concrete verbetering van de openbare ruimte tegenover staat, inclusief een goede bereikbaarheid voor fietsen in de binnenstad, vind ik het geen goed idee.	wordt versterkt. Toerisme willen we alleen laten groeien als het niet ten koste gaat van de leefbaarheid. De omgevingsvisie wordt uitgewerkt in thematische- en gebiedsprogramma's. In de gebiedsprogramma's vindt integrale afweging plaats, worden zaken concreter en kan worden ingezoomd op detailniveau.	
4.		Leegstand winkels	Het lijkt me relevanter om na te denken wat we doen met alle leegstaande winkels in de binnenstad, wat is de toekomst van het prachtige beschermde stadsgezicht, in het kader van klimaatadaptatie bijvoorbeeld. Door het overschot aan winkelruimtes kan je vragen stellen bij de totaal dichtgebouwde bouwblokken. Nu die ruimtes, niet geschikt als woning, niet meer nodig zijn, kan je juist daar vergroenen. Dit geeft een enorme kwaliteit aan de binnengebieden, en meer mogelijkheden om op een acceptabele manier woningen boven winkels en woningsplitsing tot stand te brengen. Hier moet geld bij, maar er is vast iets op te bedenken. Als het wel meer wonen boven winkels mogelijk maakt, bijvoorbeeld omdat in het achtergebied ruimte is voor een paar fietsen, levert het ook weer wat op.	Leegstand is een onderwerp dat de komende jaren opgepakt moet worden. Op dit moment wordt een actieplan leegstand binnenstad opgesteld. De omgevingsvisie wordt uitgewerkt in thematische- en gebiedsprogramma's. In de gebiedsprogramma's vindt integrale afweging plaats, worden zaken concreter en kan worden ingezoomd op detailniveau. Ook kunnen samenwerkingsafspraken worden opgesteld. Het centrum kan een geschikt gebied zijn voor een dergelijk gebiedsprogramma.	Nee
5.		Mobiliteit	Het knooppunt Zuid vind ik een fascinerende ontwikkeling, die al voor 2025 op de kaart staat. Mij is niet duidelijk wat nou precies het knooppunt inhoudt, en	De exacte plek en uitwerking van het OV-knooppunt Haarlem Nieuw-Zuid is nog onderdeel van	Nee

			waar dat knooppunt, met mobiliteit hub, gaat komen. Op de kaart heeft het Knooppunt Zuid meer impact dan de stations Overveen, Heemstede-Aerdenhout e.d. dus het moet wel wat zijn. Voorlopig zie ik geen plannen voor wegversmallingen of ongelijkvloerse oplossingen, dus hoe gaan we in korte tijd dit knooppunt met lightrail realiseren. Wel is het knooppunt volgens de visie 'zeer kansrijk voor hoogbouw'. Dat lijkt me een overbodige mededeling, gezien de voortgang van de verschillende kavels, daar komt gewoon hoogbouw. Het knooppunt in combinatie met hoogbouw lijkt een logische, maar hoogbouw zonder mobiliteitsknooppunt vind ik lastig te verkopen, dan kan je in principe op veel meer plekken hoogbouw kansrijk maken, bijvoorbeeld in Haarlem Noord, bij de Randweg, enz. Daarnaast vraag ik me af of er wel écht sprake is van een gemengd programma, zoals genoemd wordt in de visie. Eén van de locaties (RWS) is volgens mij alleen maar shortstay. (maar hier kan ik me vergissen). Ten slotte, dat daar ook nog een ecologische zone bij kan, vind ik helemaal knap. Dan moet de Schipholweg wel echt eenbaans worden. Is dat het idee? Ik lees interessante ideeën, maar mis in de gebiedsvisie voor het knooppunt de urgentie te beginnen met het mobiliteitsverhaal, en in de Omgevingsvisie zie ik hier ook weinig van terug.	studie. Over de urgentie van een nieuw OV-knooppunt in dit deel van de stad bestaat geen twijfel. Het is een randvoorwaarde voor de mobiliteitstransitie en daarmee voor de groei van Haarlem in combinatie met de leefbaarheid en bereikbaarheid van de stad en de regio. Zonder de mobiliteitstransitie lukt het niet om de andere ambities van de omgevingsvisie te realiseren. De Lightrail op deze plek is een ambitie voor de langere termijn. Het specifieke programma wordt nader uitgewerkt.	
6.		Energietransitie / Warmtenet	In 2030 de eerste functionerende warmtenetten, in 2040 van het gas af? ik zou denken, dan moet je daar nu wel écht mee beginnen… Misschien mis ik iets, maar ik zie nog niet dat er grote stappen worden gezet.	Deze zin wordt aangepast naar: 'het streven is om in 2040 van het aardgas af te zijn.' In Schalkwijk-Meerwijk worden de eerste stappen gezet voor een warmtenet. Dit is één van de icoonprojecten van de omgevingsvisie.	Ja
7.	13	Samenvatting	Schrijffout pagina 13: Dit doen we door: • meer kwaliteit toe te voegen in het buitengebied: onder andere door	Dank voor deze attentie. Dit wordt aangepast in de visie.	Ja

			het opwaarderen van de natuurwaarde tot landbouwgrond;		
8.	109	kaart	Als het recreatieve netwerk op pagina 109 (paarse lijntje) bedoeld is als fietsroute dan klopt het niet helemaal.	Dat is bedoeld als fiets- en wandelnetwerk. Fietsnetwerk is opgenomen in de kaart duurzaam bereikbare stad.	Nee

BM					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Mengen en verdichten	In grote lijnen ben ik het eens met de visie. Alleen: de manier waarop uitvoering aan de doelen gegeven wordt, is soms in tegenspraak met het doel. 1. 'Mengen en verdichten' realiseren door "woningbouw te concentreren in grootschalige gebiedsontwikkelingen": hierdoor krijg je juist eenheidsworst en krijgen kleinschalige, door burgers gedragen initiatieven geen kans. Dit is in tegenspraak met doel 2 én 4, want een leefomgeving die door burgers zelf is vormgegeven is gezonder, alleen al door de betrokkenheid. In een grootschalige nieuwbouwwijk duurt het járen voordat er een sociale basis van gemeenschappelijkheid is.	De omgevingsvisie zet in op het concentreren van woningbouw in grootschalige gebiedsontwikkeling. Bestaande buurten worden zo ontzien van grootschalige toevoegingen. Ontwikkelingen in bestaande buurten worden integraal opgepakt. Woningbouw is hierin niet leidend, want de aantallen halen we in de grootschalige gebiedsontwikkelingen.	Nee

BN					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Mobiliteit	Begin met een goed verkeerscirculatie plan. De huidige situatie is bedroevend. Overal vast lopend verkeer door verkeerd afgestelde stoplichten op de doorgaande routes zoals de N200 en door de Waarderpolder. Rondom de Prinsenbrug dagelijks een chaos. Geen enkele coördinatie tussen de stoplichten met als gevolg optrekkend verkeer en nodeloze CO2 uitstoot. Het hele verkeersbeleid moet op de schop om Haarlem leefbaar te maken. Het wordt tijd dat eindelijk deskundigen hier	Dank voor de reactie. Verkeer speelt een belangrijke rol in het leefbaarder maken van Haarlem. Een speerpunt van de visie is het inzetten op een mobiliteitstransitie. Dit is inhoudelijk in lijn met de	Nee

			naar kijken in plaats van een falend beleid van de gemeente afdeling verkeer. Haarlem wil leefbaar en CO2 neutraal worden. Begin dan met de verkeersstroom te managen en daarna met het leefbaar maken van de stad. Verder geen zwaar verkeer langs het station.	Structuurvisie Openbare Ruimte uit 2017 en het onlangs vastgestelde Mobiliteitsbeleid voor Haarlem. In dit mobiliteitsbeleid wordt ook ingegaan op de rol van de auto in de stad. Die rol wordt kleiner. Dat betekent ook dat de auto minder prioriteit krijgt als het gaat om doorstroming. De doorstroming van autoverkeer wordt vooral gefaciliteerd op de wegen rondom de stad (zoals de N205 en de N208). Op die wegen wordt in samenwerking met de provincie gekeken naar een betere afstelling van de verkeerslichten. Ook worden in de omgevingsvisie mobiliteitshubs aan de rand van de stad geagendeerd om autoverkeer door de stad te verminderen. In deze visie ligt de route voor doorgaand (ook zwaar) verkeer niet langs het station. Bestemmingsverkeer kan hier wel blijven komen.	

BO					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.			Ik wil mijn complimenten uitspreken voor de omgevingsvisie die nu voorligt. Ik ben in de afgelopen maanden betrokken geweest bij het meedenken en meepraten over de visie en zie veel terug van de gesprekken die we met elkaar hebben gevoerd. Ik vind	Dank voor het compliment. Het is inderdaad belangrijk om in gezamenlijkheid de visie voor ogen te houden. De omgevingsvisie koerst ook op de	Nee

			het menselijke en sociale aspect heel fijn hierin. Ik denk dat het de basis is waarop deze visie vorm kan krijgen. Waarom doen we wat we doen? Dat is terug te brengen tot onze samenleving, tot ons burgerschap, onze fijne leefomgeving en een prettig bestaan in de stad. dat doen we dus ook met en voor elkaar. Wat ik een spannende vind is dat deze manier van lange termijn kijken en werken haaks staat op de manier waarop we nu zaken organiseren. ons stelsel gaat uit van korte termijnen van 4 jaar en vaak ook een persoonlijk streven om in die 4 jaar iets te adopteren wat bij je verkiezingsprogramma hoorde. Hoe zorgen we er met elkaar voor dat we die visie ook steeds voor ogen houden. Ik denk dat we meer afwegingskaders nodig hebben als we werkelijk willen werken aan meervoudige waardecreatie (iets dient meerdere doelen) en aan een andere manier van meedenken/meedoen in deze stad. Zoals burgerpanels, burgerraden. Dat we ook nog wat te leren hebben met elkaar over een andere manieren van samenwerken , aan het werken aan algemeen belang versus persoonlijk belang. Meer en breder gedragen beslissingen waardoor deze visie van ons allemaal wordt. Ik hoop/pleit ervoor dat er naast inhoudelijke uitwerkingen ook ruimte en tijd is om aandacht te schenken aan onze vaardigheden als bewoners, ambtenaren en bestuurders. Want deze lange termijn doelen vragen om samenwerking, om andere geldstromen, andere oplossingen, andere verbindingen dan we gewend zijn. Ik hoop dat we de komende jaren dan ook inzetten en kiezen voor sleutelfiguren, bestuurders en leiders met lef, visie en overtuigingskracht en een dienstverlenende instelling tov de samenleving. Vooruitkijken is mooi, dat doe ik graag. En we delen ook al een geschiedenis in deze stad waarin we ook ambitie toonde en mooie plannen presenteerde. Wat kunnen we leren van de afgelopen jaren waarin het soms niet zo integraal verliep, waar we	lange termijn (2045). Daarbij geeft het richting aan de opgaven en ontwikkelingen die verder gaan dan een termijn van vier jaar. Met het programma Nieuwe Democratie wordt op dit moment geëxperimenteerd met nieuwe manieren van samenwerken. In de uitvoeringsparagraaf van de omgevingsvisie komen meerdere strategische uitvoeringsrichtingen naar voren, waaronder het in beeld houden van de lange termijn, het zoeken van samenwerking en het continu voeren van de dialoog (zoals buurtgericht ontwikkelen). Deze visie is het startpunt. We blijven dan ook graag in gezamenlijkheid werken aan de toekomst van Haarlem.	

			verschilde van mening over nut, impact en noodzaak. Hoe zorgen we ervoor dat we onze tijd, energie en financiën vanaf het begin inzetten voor dingen die bijdragen aan deze visie en die niet halverwege sneuvelen omdat de kaders halverwege het spel veranderen of een persoonlijke mening zwaar weegt bij besluitvorming. Kortom, dit is een start en nog niet af. En ik ben blij om te lezen dat de leefbare stad als in groen, gezond, veilig en sociaal de voorkeur heeft gekregen boven de andere scenario's die eerder gepresenteerd zijn. Ik kijk ernaar uit om hier aan mee te werken.		

BP					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.			Vitaliteit is voor een stad als Haarlem van groot belang en dat je dit doorvoert tot op wijk- en buurtniveau is, wat mij betreft, een logisch gevolg. In alle buurten en wijken moeten alle leeftijdscategorieën een plek krijgen. Ga hier echter niet te ver mee! Het is niet wenselijk om dit mengen van leeftijden in 100% van de gevallen ook tot binnen een gebouw c.q. complex door te voeren. Er zijn voldoende ouderen, die gezellig en rustig met andere ouderen in een appartementengebouw willen wonen zonder elke dag met jongeren te worden geconfronteerd. En dan bedoel ik geen zorgcentrum, maar een volledig zelfstandig appartementengebouw. Dit is eenvoudig te bereiken door een gebouw neer te zetten met uitsluitend appartementen van 100 m2+ en een zelfbewoningsplicht voor de eerste 5 jaar.	Dank voor de suggesties. In de omgevingsvisie kijken we naar het ontwikkelen van op levensloop bestendige wijken. Het streven is om per wijk te kijken welke behoeften en mogelijkheden aanwezig zijn. In de uitwerking van de visie zal moeten blijken hoe dit wordt uitgewerkt.	Nee

BQ					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Ecologie	Als reactie op de nieuwe Omgevingsvisie heb ik 3 vragen voor een aanpassing en 1 vraag om verduidelijking: Zouden beide oevers van de Jan Gijzenkade in dit plan kunnen worden opgenomen als ecologische verbinding? (Zie paragraaf 9.4, kaart pagina 109) De zuidelijke oever van de Jan Gijzenvaart (aan de noordkant van de Indische Buurt, tussen de wandelbrug en Spaarndamseweg) is nu ong. 14 meter bij 250 meter stadsgroen met 23 bomen, wilde (oever)planten en een wandelpad, maar is niet als groen in de nieuwe Omgevingsvisie opgenomen. Beide oevers van deze vaart vormen samen een "lint" stadspark waar dagelijks veel buurtgenoten met of zonder hond(en), rollators en kinderwagens en wandelgroepen naar toe komen. Samen met de vissers. plastic-opruimers, (kano)vaarders, suppers en anderen geven beide oevers veel recreatie voor alle buurten er om heen. Voor de Indische Buurt Noord is dit stuk oever het enige stuk groen in de buurt waar je niet binnen 20 seconde door heen bent gelopen en wat niet aan een drukke weg ligt. Onlangs zijn er een groot aantal nieuwe bewoners in deze buurt bijgekomen (Land in Zicht) en komen er meer nieuwe bewoners bij (Definitieve Ontwikkelingsvisie Spaarndamseweg en het plan Spaarndamseweg 13, waar helaas geen stadsgroen meer is gepland).	Dank voor de reactie. De kaart is niet helemaal goed getekend. De ecologische verbinding gaat ook over de zuidelijke oever. In de kaart wordt dit duidelijker gemaakt. Bij een eventuele verbreding van het water wordt het aantal bestaande bomen gehandhaafd.	Ja

			In deze visie lijkt nu daardoor in de Indische Buurt Noord qua aantal bewoners en hoogbouw en de mogelijkheid om groen in de buurt op te kunnen zoeken zonder daarvoor naar een andere buurt te hoeven uitwijken, niet evenredig verdeeld. Daarom wil ik vragen of in de nieuwe Omgevingsvisie ook de zuidelijke oever van de Jan Gijzenkade als "lint"-stadspark of stadsgroen of ecologische verbinding kan worden opgenomen. Mocht het nodig zijn om de Jan Gijzenvaart te verbreden i.v.m. het vergroten van de waterbuffercapaciteit, zouden dan het aantal bomen aan deze oevers behouden kunnen blijven, aangezien ze in de hete zomers voor veel schaduw en verkoeling zorgen?		
2.		Mobiliteitstransitie	In plaats van een nieuwe HOV-verbinding aanleggen op de Jan Gijzenkade (van Schoterbrug naar halte Minahassastraat), wilde ik voorstellen om de buslijnen 14 en 15 vaker te laten rijden en beter op elkaar aan te laten sluiten. (Zie paragraaf 9.6 en kaart op pagina 121) Op de Jan Gijzenkade aan de noordkant van de Indische buurt is een (voorlopige) nieuwe HOV-verbinding ingetekend. Op dit moment is dit een rustige straat, omdat het geen doorgaande weg is. Er liggen verkeersdrempels en stadsgroen met veel bomen. Als hier een nieuwe buslijn komt, zal er veel aan deze straat verbouwd moeten worden, het rustige stadsgroen minder ontspanning geven en zal er nog een extra kruispunt moeten komen op het toch al drukke stuk weg van de Spaarndamseweg tussen Vondelweg en Schoterbrug. Dit zal niet goed zijn voor de verkeersveiligheid, geluidshinder en luchtkwaliteit omdat er meer verkeersopstopping zullen komen. Dit komt op mij heel ingrijpend (ook financieel) over.	Dank voor de reactie. De inzet van de omgevingsvisie is een mobiliteitstransitie (meer gebruik van actieve mobiliteit en openbaar vervoer). Onderdeel van de transitie is het versterken van het HOV-netwerk van Haarlem. De nieuwe HOV-route komt hier ook uit voort. Aan de noord-west kant van de stad is dit netwerk in de huidige situatie niet voldoende dekkend vandaar deze nieuwe route. Een HOV-halte heeft een andere status dan een halte voor stadsbus. De HOV rijdt frequenter en heeft meer capaciteit. Waar deze gewenste route precies komt te lopen is op dit moment	Ja

			Kunnen we niet beter de bestaande buslijn 14 vaker laten rijden, want die gaat nu maar eens per uur? Er wordt ook meer gebouwd langs de Spaarndamseweg, er komen dus meer bewoners bij en vaker een busverbinding naar het station en centrum lijkt mij een goede optie. Ook een betere aansluiting op het station op buslijn 15 richting Waarderpolder lijkt me goed te realiseren.	nog niet duidelijk, vandaar dat de route is ingetekend als een gestippelde lijn. Dat betekent dat het geen uitgemaakte zaak is dat de route aan de zuidzijde van het water komt te liggen. Het is ook denkbaar de route aan de noordzijde van het water komt, maar dat heeft als nadeel dat de HOV-route zowel bij de kruising Spaarndamseweg als de kruising met de Rijkstraatweg het gehele kruispunt moet passeren. De uitwerking van de routes vraagt dus nog veel aandacht en uitwerking. Op de kaart zal stippellijn worden aangepast.	
3.		Hoogbouw	In de Omgevingsvisie is nu langs alle waterwegen en alle doorgaande wegen in de gemeente de optie "Verhoogde kans door ligging langs lange lijnen" voor hoogbouw > 30 meter ingetekend. Zou dit minder algemeen kunnen worden ingevuld? (Zie paragraaf 9.1 05, kaart pagina 89) Door nu langs alle lijnen die optie "Verhoogde kans op hoogbouw "vast te leggen in heel Haarlem, zoals ook langs het Spaarne tussen de Vondelweg en Spaarndam, ontstaat veel onzekerheid en onrust onder bewoners. Dit komt omdat de behoefte om snel en veel te gaan bouwen heel hoog is, gezien de woningtekorten. Is het mogelijk om specifieke plekken in Haarlem aan te wijzen voor eventuele hoogbouw, zodat burgers weten waar ze aan toe zijn zonder zich te hoeven verdiepen in hoogbouwprincipes ?	Bedankt voor uw opmerking. De kaart is aangepast. In de visie is er niet voor gekozen om specifieke plekken aan te wijzen voor eventuele hoogbouw. Wanneer we hier wel voor zouden kiezen sluiten we andere locaties (waar hoogbouw, mits juist toegepast, ook van toegevoegde waarde kan zijn) uit.	Ja

4.		Begrip uitleg	In de Omgevingsvisie 2045 staat aquathermie bij 't Spaarne ingetekend. Graag wat uitleg over wat aquathermie voor de directe omgeving betekent. (Zie paragraaf 9.5 kaart pagina 115).	Voor het gebruikmaken van de techniek aquathermie is het noodzakelijk een onttrekkingspunt en lozingspunt in of langs het water te maken. Deze punten hebben beperkte ruimtelijke impact (een buis het water in eventueel in combinatie met een kleine steiger van bijvoorbeeld enkele vierkante meters en kunnen verschillend ontworpen worden. Zie verder: Netwerk Aquathermie - Netwerk Aquathermie voor meer informatie.	Nee

BR					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Klimaatadaptatie	1. Houdt bij ruimte maken voor klimaatadaptie ook rekening met mensen die de auto nodig hebben voor het forenzen naar hun werk buiten de stad. Nu staat dat ruimte voor klimaatadaptie ten koste gaat van ruimte voor de auto. Dit kan uiteraard gebeuren. Maar mijn verzoek is dat dit niet automatisch één op één dient te gelden. Eerst kan de gemeente kijken of er ruimte is voor klimaatadaptie zonder dat dit ruimte voor de auto kost. Dit is dan ook mijn verzoek. Kijk ALTIJD of er ruimte is voor klimaatadaptie zonder dat dit ten koste gaat van de ruimte voor de auto, is dit niet mogelijk, dan pas kijken naar klimaatadaptie die ten koste gaat van ruimte voor de auto.	Dank voor uw reactie. Vergroenen en vernatten is één van de strategische hoofdkeuzes van de visie. In Haarlem is de beschikbare ruimte voor klimaatadaptieve ingrepen in de openbare ruimte beperkt. Op verschillende plekken gaat klimaatadaptatie ten koste van ruimte voor de auto. Het is niet vanzelfsprekend dat dit automatisch één op één geldt voor heel Haarlem. Er wordt ook gekeken of op andere manieren ruimte gemaakt kan worden.	Nee

2.		Mobiliteit	2. Vergeet als gemeente niet dat Haarlem een metropool gemeente is. Ze is één van de woonkernen in de ruime omgeving. Niet iedereen die met de auto door Haarlem rijdt dient in Haarlem te zijn. De wegen dienen dus op auto's ingericht te blijven en auto's dienen goede doorstroomroutes te blijven behouden. Mensen die op Schiphol werken of een andere plek buiten de stad, kunnen nou eenmaal niet midden in de nacht met de bakfiets 2 uur naar hun werk fietsen. Volgens mij vergeet dit linkse stadsbestuur dat vaak.	In de omgevingsvisie wordt aangegeven dat een aantal belangrijke routes behouden blijven voor de doorstroming van het verkeer. Daarnaast zet de omgevingsvisie in op het versterken van de verbindingen met de regio en werkgebieden.	Nee
3.		Mobiliteit	3. Maak van parkeren voor de deur een recht, zorg dat straten altijd toegankelijk blijven voor auto's en dus ook hulpdiensten. Veel mensen zijn afhankelijk van de auto om naar werk te reizen en hier om dient gemeente Haarlem meer rekening te houden met de automobilist.	We zijn ons ervan bewust dat veel Haarlemmers afhankelijk zijn van de auto. Ook in de toekomst heeft de auto een plek binnen de stad. Een mobiliteitstransitie is belangrijk speerpunt van de visie. Onderdeel van deze transitie is dat mensen het overstappen op elektrisch vervoer. De omgevingsvisie doet geen uitspraken over rechten. Het verzoek om te parkeren voor de deur als recht wordt dan ook niet in de omgevingsvisie opgenomen.	Nee
4.		Mobiliteit	4. De parkeervergunning dient voor de eerste auto gratis te zijn!	Dit is een verzoek is op een ander abstractieniveau dan de omgevingsvisie. In de visie worden dan ook geen uitspraken gedaan over gratis parkeervergunningen.	Nee
5.		Mobiliteit	5. Zorg voor grote en gratis P&R parkeerplaatsen of garages bij de HOV en OV knooppunten waar gemeente	Dank voor deze suggestie. Deze gedachte sluit aan bij de visie. In de omgevingsvisie wordt al	Nee

			Haarlem zo graag op wil focussen. Zo bereik je iedere inwoner van gemeente Haarlem en sluit je niemand uit.	voorgesorteerd op P&R parkeerplaatsen / garages in wijken en aan de rand van de stad. Op deze manier kan in de fysieke leefomgeving ruimte worden gecreëerd voor klimaatadaptieve maatregelen en actieve vormen van mobiliteit.	
6.		Mobiliteit	6. Automobilisten dienen van Amsterdam naar Zandvoort te kunnen blijven reizen. Behoud de 50 wegen.	De omgevingsvisie van Haarlem zet voornamelijk in op het versterken van regionale verbindingen voor OV en de fiets. Ook in de toekomst is het nog mogelijk om met de auto van Amsterdam naar Zandvoort te reizen.	Nee

BS					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Sociaal weefsel	Complimenten voor deze duidelijke visie. Terecht schrijft u op pagina 57 dat het van groot belang is om in de nabijheid van de woning voldoende voorzieningen te hebben, zoals onderwijs, wijkcentra, ontmoetingsruimte.... Hieraan schort het op dit moment nog - helaas - in Molenwijk. De wijkraad vraagt hiervoor regelmatig aandacht bij het gemeentebestuur. Hierbij dus nogmaals!!	Dank voor uw complimenten en oproep. In de omgevingsvisie zien we dat in verschillende wijken sprake is van een voorzieningenluwte. Dit zien we graag anders. Naast het inzetten op het versterken van wijkcentra, kijken we ook naar het versterken van het tien-minuten netwerk zodat Haarlemmers de belangrijke	Nee

				dagelijkse voorzieningen binnen tien minuten kunnen bereiken (te voet of te fiets).	

BT					
Nr.	**Pag.**	**Omgevingsvisie**	**Opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.		Onduidelijkheden	Algemeen Zoals het ongetwijfeld veel werk is geweest om de ingewikkelde materie helder over het voetlicht te brengen, zo verging het ons bij de bestudering ervan ook. Vooral de wijze van presentatie van het kaartmateriaal, zowel de interactieve werkwijze als de "lagenbenadering" , zorgde voor veel, ook technische hoofdbrekens, waarmee nogal wat tijd, in deze toch al moeilijke corona- en vakantieperiode, verloren ging. En voor de noodzakelijke betrokkenheid, bepaald geen pré. In de Collegenota (18-05-2021) geeft u deze digitale onvolkomenheden toe, waarbij u hoopt dat e.e.a. bij de vaststelling van de Visie, opgelost zal zijn. U begrijpt, wij zouden met het starten van de inspraakperiode, dat moment eerst afgewacht hebben.	Geen inhoudelijke reactie.	Nee
2.		Verhouding met andere visies	Een tweede euvel waar wij op stuitten betreft de veelheid van visies welke de laatste jaren door verschillende, niet alleen op gemeentelijk nivo, maar ook bij andere bestuurslagen en regionale samenwerkingsverbanden, worden vastgesteld. De verbanden tussen deze visies worden echter niet duidelijk gemaakt. Zo hebben wij in Haarlem behalve een uitstekend Ecologisch Beleidsplan (2013) als basis, met een Evaluatie (2018) en een actualisering (2019) daarop volgend, maar ook een evenwichtige Structuurvisie Openbare Ruimte 2040, (eind 2017) met	De Structuurvisie Openbare Ruimte (SOR) gaat alleen over de openbare ruimte en niet over bebouwde omgeving, het is daarom niet mogelijk de SOR om te zetten naar een omgevingsvisie. De SOR is tevens gemaakt op een concreter schaalniveau dan de omgevingsvisie, die wat meer ruimte laat voor verdere uitwerking omdat het een visie	Ja

			daarin heldere doelstellingen, hoofdkeuzes, prioriteitsstelling voor de groenstructuur, waterstructuur en klimaatadaptatiemaatregelen met daarbij een afwegingsmethodiek voor prioriteitsstellingen, beleidswensen, sleutelprojecten. Ook wordt er alvast een link gelegd naar de komende Omgevingsvisie. Vervolgens zijn er door de Raad visies voor Ontwikkelzones vastgesteld. Voor Zuid West op 22-11-2019. Wij zoeken naar het verband tussen al deze vastgestelde beleidslijnen, en vragen ons af of niet eenvoudigweg de SOR 2040 omgezet had kunnen worden in een Omgevingsvisie i.p.v. weer een geheel of gedeeltelijk nieuw beleidskader op te tuigen.	op hoofdlijnen betreft. De visies voor de ontwikkelzone bevinden zich weer op een lager schaalniveau en moeten passen binnen de abstractere omgevingsvisie van Haarlem. We zijn het eens dat beter inzichtelijk gemaakt moet worden hoe de omgevingsvisie zich verhoudt tot het overige beleid. In dit kader maken we duidelijk hoe de omgevingsvisie zich verhoudt tot het overige ruimtelijke beleid in de gemeente. Dit overzicht wordt toegevoegd aan de raadsbesluit.	
3.		Relatie Omgevingsvisie & SOR	Blijkens uw Collegenota komt u er ook niet helemaal uit: wat is nou de relatie tussen Omgevingsvisie en SOR: allebei kaders voor ruimtelijke ontwikkelingen, fysieke openbare ruimte, integrale visies ontwikkeld vanuit verschillende beleidssectoren? De stelling onderaan op blz. 4 van uw nota luidt dat de Omgevingsvisie een overkoepelende visie voor de gehele fysieke leefomgeving is, en dat deze geen sectoraal beleid vervangt zoals de SOR. De visie is een paraplu waaronder in de toekomst sectoraal beleid uitgewerkt wordt, aldus de B en W- nota. Wij zijn benieuwd naar de precieze betekenis van deze stellingname, omdat het lijkt alsof er een hiërarchisch verband is tussen Omgevingsvisie en de SOR, waarbij sectoraal beleid weer een zelfstandige rol gaat spelen. Wordt de SOR vervangen?	Zie antwoord bij punt 1.	Ja

			Wij gaan ervan uit dat de integrale SOR visie, gebaseerd op sectorale beleidsopvattingen, in z'n geheel voortgezet wordt in de Omgevingsvisie. Mocht dat niet zo zijn dan vragen wij ons af wat dat betekent voor onze op 21-11-2019 door de Raad vastgestelde Ontwikkelvisie Zuid West? We mogen toch aannemen dat deze met gezwinde spoed uitgewerkt en uitgevoerd gaat worden?		
4.		Aanpassing kaart	Nadere vragen Gezien het bovenstaande hebben we daarom m.b.t. de positie van ons volkstuincomplex in het geheel van visies, nog de volgende opmerkingen en vragen. 1. Op eén van de bij de visie horende interactieve kaarten worden de Ontwikkelzones afgebeeld. Op deze interactieve kaart is de Ontwikkelzone Zuid-West groter dan in de vastgestelde Zone visie en op de bijbehorende Spelregelkaart is vastgelegd, omdat nu behalve het terrein van Nooit Rust en omgeving ook een deel van het gebied van de nieuwe woonbebouwing Stack ten zuiden van de Randweg tot de Ontwikkelzone gerekend wordt (bijlage 1). Voor de ten oosten van de spoorlijn Haarlem-Leiden gelegen nieuwe woonbebouwing Stack e.o. is dat nooit het geval geweest en voor het gebied ten westen van de spoorlijn (Volkstuincomplex Nooit Rust) is bij de vaststelling van de Ontwikkelvisie in 2019 besloten daar geen bebouwing te realiseren en derhalve het terrein voor de volkstuinen te blijven gebruiken. Enige ruimte voor een eventuele fietsverbinding zou zo mogelijk nog benut kunnen worden, aldus het besluit. Hiermee is voor dit gedeelte van de geprojecteerde schets, bijna duidelijkheid verschaft, zij het dat onze	De grens van de ontwikkelzone staat wel correct op de kaart. Het is mogelijk dat er verwarring is ontstaan m.b.t. mogelijkheid tot bouwen op het volkstuincomplex. In de ontwikkelzone (het gehele onderzoeksgebied) wordt niet overal bebouwing voorzien, het volkstuincomplex blijft in de ontwikkelzonevisie groen, net zoals in de omgevingsvisie. Wel bleek dat het gebied waar wél woningbouw komt per abuis niet op het Van Leeuwenhoekpark stond waardoor mogelijk verwarring is ontstaan. We hebben het gebied waar integraal toevoegen van woningbouw komt dus aangepast.	Nee

			locatie nog steeds als zoekgebied in het zoneplaatje staat opgenomen.		
5.		Aanpassing grens ontwikkelzone	2. Onlangs hebben wij aan wethouder Rog ons nieuwste onderzoeksrapport getiteld/'Maatregelen ter verhoging van de ecologische waarden op het terrein van Volkstuinvereniging Nooit-Rust", opgesteld door Ecologisch Adviesbureau Antje Ehrenburg, aangeboden. Het rapport geeft een groot aantal door onszelf te nemen maatregelen om de ecologische waarden te verhogen. Daarnaast wordt de planologische inbedding van Nooit Rust getoetst aan relevante beleidsstukken zoals de nota Ontwikkelperspectief Binnenduinrand en recent Provinciaal beleid als de nieuwe Provinciale Omgevingsverordening. Nooit Rust is onderdeel van die Binnenduinrand, een steppingstone in de ecologische verbindingszones. Geconcludeerd wordt dat Overheden, met steun en inbreng van deskundige organisaties uit het maatschappelijk middenveld, hard aan het werk zijn om de in velerlei opzicht belangrijke landschappen niet alleen te beschermen, maar ook de beleidsmatige ambities hebben geformuleerd om deze landschappen verder te ontwikkelen. Bij deze gelegenheid hebben wij met hem o.a. gesproken over onze toekomstplannen, waarvan de verdere uitwerking en uitvoering nog niet kan plaatsvinden zolang deze onzekerheid over ons terrein blijft bestaan. Want om ons tuincomplex verder te ontwikkelen van potentiegebied tot hotspot (zie Ecologisch Beleidsplan), de groenstructuur te versterken en klimaatadaptieve maatregelen te nemen, zijn investeringen nodig waarvoor toch de nodige zekerheid omtrent de toekomst vereist is. Daarom hebben wij al eerder gepleit, nu er geen bebouwing op ons terrein zal plaatsvinden, om onze groene locatie als	In de ontwikkelzone (het gehele onderzoeksgebied) wordt niet overal bebouwing voorzien, het volkstuincomplex blijft in de ontwikkelzonevisie groen, net zoals in de omgevingsvisie. Het is niet wenselijk om in de omgevingsvisie andere grenzen te hanteren voor de ontwikkelzone dan in de zonevisie zelf, dat schept verwarring. In de omgevingsvisie is geen reservering voor een fietsverbinding over het complex opgenomen.	Nee

			zoekgebied uit de Ontwikkelzone te halen- waar deze bij de start van de operatie in 2016 overigens ook niet in zat- en aan deze onzekerheid zodoende een einde te maken. Verschillende wethouders met wie wij daarover spraken konden zich onze opstelling daaromtrent goed voorstellen, maar bleken nog wat meer tijd nodig te hebben om duidelijkheid te krijgen over de eventuele noodzaak van reservering van ruimte voor een fietsverbinding op ons complex.		
6.		Tien minuten netwerk	3. Wij zijn inmiddels 2 jaar verder. Voor de kruising/fietsverbinding Randweg/Leidsevaart is inmiddels in het kader van de Nota Bovenwijkse Netwerkvoorzieningen middels Raadsbesluit, geld gereserveerd. Daarmee wordt een aanzienlijk probleem in de beoogde fietsverbindingen opgelost. Daarnaast is er nog sprake van een oud provinciaal idee, om o.a. voor een groot gedeelte in de kleine ruimte tussen vangrail Randweg Zuidelijk en brede watergang aan de ene kant en afschermende bossage en bomen noordelijk op ons complex, meebuigend met de bocht van de Randweg aan de andere kant, een fietspad aan te leggen dat loopt van het Coornhertcollege, pal langs de Randweg, aansluitend op de Parnassiakade ter hoogte van het Munterslaantunneltje. In de loop der tijden is daar het idee bijgekomen om ten westen van ons complex, tussen een brede watergang en de Houtvaart, in opgroeiend bossagegebied, een nieuw fietspad aan te leggen dat aantakt aan de eerder vermelde noordelijke verbinding.	Dank voor uw reactie. Het tien-minuten netwerk is aangepast op de kaart en loopt niet langer langs de zuidkant van de Randweg.	Ja

			In bovengenoemd rapport, dat wij aanboden aan de wethouder, hebben wij ernstig bezwaar gemaakt tegen deze 2 kostbare fietsverbindingen welke grote gevolgen zullen hebben voor de bereikbaarheid van ons complex, voor de afschermende singel noordelijk daarvan, tegen uitlaatgassen van het toenemende autoverkeer en lichtvervuiling en het blokkeren van het plan om westelijk van ons complex, precies op het fietspadtracee, de huidige bossages uit te laten groeien tot een Tiny Forest en de oostelijke beschoeiing van de Houtvaart om te werken tot een natuurvriendelijke oever zoals dat reeds in het Ecologisch Beleidsplan van de Gemeente 2013 is aangegeven. Dus daar waar lang geleden reeds in deze vastgestelde Beleidsnota duidelijk als beleid werd voorgeschreven om zoveel mogelijk groen, ecologie en natte natuur te realiseren, wekt het verbazing dat zoveel jaren later, een dergelijke prioriteitstelling in een als groen hoogst gewaardeerd gebied (volkstuincomplex), terzijde kan worden geschoven ter faveure van geen dan wel gedeeltelijk op kaartmateriaal voorkomende verbindingen. Dit klemt des te meer omdat er voldoende alternatieve verbindingen zijn o.a. het oude trambaantracee naar Zandvoort dat niet op een kaartje voorkomt, de Houtvaartkade en de 's Gravezandeweg . Terwijl een wel op één van de kaartjes voorkomende aangegeven Oost- West verbinding (voetganger, fiets) in werkelijkheid eindigt in een fraaie route door zeer nauwe coulisseachtige bossages in Aerdenhout, de aanduiding fietspad (al is dat vrijwillig) nauwelijks waard!		
7.		Reservering fietsverbinding	4.	Zie antwoord bij punt 6.	Ja

			Aangezien inmiddels volgens uw College de Impulsbijdrage van het Rijk voor realisering van Ontwikkelingszone Zuid-West, als een z.g. sluitende businesscase betiteld wordt, nemen wij aan dat er nu inmiddels voldoende duidelijkheid is omtrent allerlei plannen en dus over de mogelijke "reservering" van een fietsverbinding op onze volkstuinlocatie.		
8.		Grens ontwikkelzone	5. Om bovenstaande redenen verzoeken wij u de desbetreffende schetsen in de voorliggende Ontwerp-Omgevingsvisie aan te passen, en de kaart met de uit zijn "jasje gegroeide" Ontwikkelingszone (zuidelijk van de Randweg) tot hare juiste proporties terug te brengen!. Daartoe behoort dan ook het uit het zoekgebied van de Ontwikkelzone Zuid-West nemen van ons volkstuincomplex. Op zo'n manier kan een eind gemaakt worden aan het voortduren van deze in onze ogen "planologische gijzeling".	Zie antwoord bij punt 4.	Nee
9.		Grens ontwikkelzone	Vervolgens kunnen wij daarna dan weer verder met datgene dat onlangs (nov. 2019) door de Raad in de Ontwikkelvisie werd vastgesteld en dat mede gebaseerd is op uw Collegeprogramma Duurzaam Doen: n.l. onder andere door onze activiteiten met behulp van de natuur, een bijdrage leveren aan versterking van de ecologie in de breedste zin van het woord, het betrekken van omwonende ouderen daarbij en zodoende bij te dragen aan recreatieve en ontspannende activiteiten, rondleidingen verzorgen voor scholen als educatie bevorderende programma's etc. etc..	Zie antwoord bij punt 4. U spreekt hier een mooie ambitie uit waarin wij ons kunnen vinden en die tevens aansluit bij de doelstellingen van de omgevingsvisie.	Nee

			Dat alles o.m. in het besef dat het al dan niet actief verblijven in "het groen" een positieve uitwerking heeft op de gezondheid		
10.		Groene kleur complex	Door de langdurig aanhoudende onduidelijkheid over de toekomstige omvang van ons complex, door het niet volgens vastgesteld Gemeentebeleid kunnen ontwikkelen van erkende ecologische mogelijkheden c.q. het eventueel moeten "gedogen" van maatregelen welke duidelijk leiden tot een verslechtering van die ecologische mogelijkheden alsmede door het ontbreken van de juiste - groene kleur op de Integrale Visiekaart gevoegd bij de wel erg groot uitgevallen- niet geschraagd door enig College- dan wel Raadsbesluit- aanduiden van de Ontwikkelzone-Zuid West Zuidzijde, op één van de gepresenteerde kaarten, noopten ons dit commentaar op de Ontwerp-Omgevingsvisie, te leveren. Daar voegen wij nog aan toe dat op de gepresenteerde Integrale Visiekaart, de locatie van ons Volkstuincomplex niet groen is ingetekend. Dit is wel het geval in de vastgestelde Spelregelkaart, behorend bij de Ontwikkelzone Zuid-West en op de Verbeelding behorend bij het vigerende Bestemmingsplan Pijlslaan en omgeving. Wij verzoeken u deze Visiekaart op dit punt te corrigeren.	Het complex wordt in de visiekaart groen ingetekend. Dit doet ook meer recht aan het complex en de betekenis van het groen voor de stad. We hebben bovendien alle groengebieden in de stad nagelopen en opnieuw geclassificeerd om verdere verwarring te voorkomen.	Ja

Reacties via ABC			
Nr.	**opmerking**	**Antwoord**	**Aanpassing**
1.	Positief: Heel ambitieus, wel mooi natuurlijk	Wij herkennen uw punt. Alleen samen met inwoners en andere belanghebbenden zijn we in staat om deze visie te	Nee

	Negatief: Hoe krijgt men de bewoners mee? Misschien beginnen met voorlichten en enthousiasmeren. Mensen leggen nog steeds massaal steen in de tuin. En rijden heel graag in eigen auto. Dus echt persoonlijk contact leggen vanuit de gemeente.	realiseren. Dit is een belangrijk punt voor het vervolgtraject.	
2.	Positief: Veel ambities in heldere visie. Concrete plekken, maar… Negatief: Hoe gaan we daar komen? Waar beginnen we? Wat heeft hoogste prioriteit? Of doen we alles tegelijk? -	In het uitvoeringshoofdstuk is beschreven hoe wij dit vorm willen geven. Er valt nog veel uit te zoeken, de komende tijd willen wij hiermee, samen met alle belanghebbenden, aan de slag.	Nee
3.	Positief: Formule social, milieu, klimaat, wonen is in evenwicht. Ik mis economie. Negatief: Waarom is economie/bedrijvigheid niet meegenomen? Door goede economie en werkgelegenheid kan men woningen huren of kopen en woonlasten betalen.	Kiezen voor het toevoegen van werkgelegenheid is een belangrijke keuze die gemaakt wordt in de omgevingsvisie. Er wordt gekozen om de trend te doorbreken dat de verhouding wonen/ werken in Haarlem al jaren scheefgroeit en wonen groter wordt. De omgevingsvisie zet met de strategische keuze mengen en verdichten in op behoud van de huidige woon/werk verdeling.	Nee
4.	Positief: Duidelijke plekken benoemd. Negatief: Onduidelijk hoe je die plekken echt gaat aanpakken. Welke stappen…	Klopt, een volgende stap is het concreter uitwerken in thematische- en gebiedsprogramma's. En we gaan concreet aan de slag met de sleutelprojecten.	Nee
5.	Positief: Duurzaam bouwen Negatief: Het is echt geen goed idee om hout te bouwen. Daar is ons klimaat niet geschikt voor.	We volgen de experts die aangeven dat hout een geschikt bouwmateriaal is voor woningen. Hout is passend in ons klimaat, mits toegepast met de juiste bescherming. Binnen de MRA is hier onlangs een principeafspraak over gemaakt.	Nee
6.	Positief: Aandacht voor duurzame energie. Negatief: Er mogen geen zonnepanelen op de daken van de binnenstad (beschermd stadsgezicht).	Dank voor deze opmerking. Op dit moment wordt gekeken of, hoe en waar in de binnenstad plek is voor zonnepanelen. Dit altijd met behoud van erfgoedwaarden.	Nee
7.	Positief: Heldere keuze van strategische speerpunten. De differentiatie naar gebieden maakt het concreet. Negatief: Ik mis het beeld van wat voor stad Haarlem in 2045 wil zijn. De visie is niet duidelijk.	De omgevingsvisie bouwt voort op de toekomstvisie. Hierin is beschreven wat voor stad Haarlem in 2045 wil zijn. Wij wensen de identiteit van de stad verder te versterken. Deze identiteit wordt uitgebreid beschreven in de visie.	Nee
8.	Positief: Aandacht voor het fietsen als een milieuvriendelijke manier van mobiliteit.	Deze opmerking is van een ander abstractieniveau dan de visie. Uiteraard zijn we het er mee eens dat onderhoud	Nee

	Negatief: Onderhoud plegen is geen sexy onderwerp. Je scoort er als wethouder niet mee. Maar O, O, wat zijn de bestaande fietspaden slecht. Vooral die langs de Rijksstraatweg. Maar ook elders in de stad	van de openbare ruimte een belangrijk aspect is. Dit wordt meegenomen in de uitvoering van de visie.	
9.	Positief: Mooi groen plan voor Haarlem in 2045 Negatief: Ik mis stadsgroen en parken aan de Jan Gijzenkade (beide oevers) en aan de oostkant van de Rijksstraatweg in Noord, terwijl daar wel meer bebouwd gaat worden.	Het feit dat bepaalde plekken niet zijn ingetekend als stadsgroen betekent niet dat daar geen groen is. Een van de uitgangspunten van de visie is vergroenen en vernatten. Dat betekent dat de stad op grote schaal groener moet worden.	Nee
10.	Positief: Ik snap nu wat Haarlem wil. Negatief: Hoe sluit dit aan bij onze buurgemeenten?	Met betrekking tot de grens overstijgende opgaven werkt Haarlem samen met de omliggende buurgemeenten (denk aan de Zuid Kennemer agenda). Bij de totstandkoming van de omgevingsvisie Haarlem zijn ook verschillende gesprekken gevoerd met de buurgemeenten. Samenwerking vindt blijvend plaats bij de uitwerking van de visie en de opgaven die in deze regio spelen.	Nee

Dit is een uitgave van gemeente Haarlem,
[Kies datum]

Tekst: [Naam],
Fotografie: [Naam],
Ontwerp: [Naam],
Drukwerk: [Naam]

Postbus 511
2003 PB Haarlem
Tel. 14 023

haarlem.nl